

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra rostlinné výroby

**Potravinová soběstačnost v regionech Klatovska a Jesenice
u Prahy**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Barbora Turková

Obor studia: Rozvoj venkovského prostoru

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Pazderů, Ph. D.

© 2017 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Potravinová soběstačnost v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. 4. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Kateřině Pazderů, Ph. D. za cenné rady a trpělivost. Dále bych ráda poděkovala všem, co se ochotně zapojili do dotazníkového šetření. Děkuji všem jednotlivým respondentům, všem starostům a místostarostům obcí, správcům facebookovým profilů obcí a speciálně paní starostce obce Biřkov Štěpánce Hofmannové. Chtěla bych také poděkovat zapojeným rodinným příslušníkům. Mému partnerovi za nekonečný přísun nápojů s obsahem kofeinu, mamce za sponzoring oněch nápojů v posledních krušných měsících tvorby a všem ostatním co se zajímali. V neposlední řadě musím poděkovat kočičím asistentům, kteří se pokaždé spolehlivě postarali o rozptýlení ve chvílích nejtěžších, i když ne vždy ku prospěchu věci.

Potravinová soběstačnost v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy

Souhrn

Tato práce se zabývá porovnáním potravinové soběstačnosti regionů Klatovska a Jesenice u Prahy. Součástí práce bylo nastínit historický vývoj sledované problematiky, demografickou strukturu sledovaných oblastí a také další faktory, které tuto problematiku ovlivňují.

Práce má charakter experimentu a je zpracována na základě provedeného dotazníkového šetření. Jako podklady pro zpracování této práce byly dále použity vědecké články dostupné na informačních kanálech ČZU jakým je například Web of Science, odborné publikace, údaje z Českého statistického úřadu či z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Cílem práce byla analýza potravinové soběstačnosti obyvatel vybraných obcí v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy. Součástí práce bylo také například zjištění jednotlivých kategorií pěstovaných plodin, chovaných hospodářských zvířat, podíl osobně vyprodukovaných potravin ve stravě, či obvyklá četnost nákupů potravin. Výsledky dotazníkového šetření potvrdily stanovenou vědeckou hypotézu: „Míra potravinové soběstačnosti v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy se výrazně liší“. Jelikož regiony Klatovska vykazují vyšší míru potravinové soběstačnosti. Potravinová soběstačnost obou sledovaných oblastí se tedy skutečně významně liší, i když obyvatelé obou zkoumaných oblastí vnímají potravinovou soběstačnost v současné době jako aktuální téma i v České republice.

Klíčová slova: Potravinová soběstačnost, samozásobitelství, venkov, bezpečnost potravin, domácí produkce, potraviny.

Food sovereignty of the Klatovsko and Jesenice u Prahy regions

Summary

This diploma thesis deals with comparison of food self-sufficiency of the Klatovsko and Jesenice u Prahy regions. Part of the thesis was outline the historical development of the issue, the demographic structure of the monitored regions and also other factors that this issue affects.

Diploma thesis has the character of the experiment and is processed on the basis of the conducted questionnaire survey. As a basis for the processing of this thesis were further used scientific articles available on the information channels of the Czech University of Life Sciences Prague such as Web of Science, data from Czech Statistical Office or data from Czech Office for Surveying, Mapping and Cadastre.

The point of the thesis was analysis of food self-sufficiency of residents of selected municipalities in the regions of Klatovsko and Jesenice u Prahy. Part of thesis was also, for example, the findings of the individual categories of cultivated crops, reared livestock, the proportion of personally produced foods in the diet, or the normal frequency of purchases of food. The results of the survey confirmed the established scientific hypothesis: "the rate of food self-sufficiency in the regions of Klatovsko and Jesenice u Prahy is significantly different". Since the regions Klatovsko show higher degree of food self-sufficiency. Food self-sufficiency in the two study areas are indeed significantly different, although the inhabitants of both surveyed areas perceive food self-sufficiency at present as the actual topic in the Czech republic.

Keywords: food self-sufficiency, self-supply, countryside, food safety, homemade production, food.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Vědecká hypotéza a cíle práce.....	2
3. Literární rešerše	3
3.1 Potravinová soběstačnost.....	3
3.1.1 Zajišťování potravy v minulosti a dnes	5
3.1.2 Kolektivizace zemědělství	5
3.1.3 Urbánní zemědělství	6
3.1.4 Menší farmy a samozásobení.....	7
3.2 Venkov.....	10
3.2.1 Suburbanizace a rurální oblasti.....	11
3.2.2 Specifika suburbánních oblastí	13
3.2.3 Specifika rurálních oblastí a jejich prolínání s oblastmi suburbánními	15
4. Materiál a metody	18
4.1. Region Klatovsko	18
4.2. Region Jesenice u Prahy	21
5. Výsledky	25
5.1 Výsledky dotazníkového šetření - Klatovsko	25
5.2 Výsledky dotazníkového šetření – Jesenice u Prahy	33
6. Diskuze	42
7. Závěr	50
8. Seznam literatury	51
9. Seznam internetových zdrojů.....	55
10. Samostatné přílohy	56

1. Úvod

Zajištění dostatečného množství kvalitní potravy je nedílnou součástí života každého člověka. V dnešním globalizovaném světě se ve vyspělých zemích může zdát, že není důvod produkovat vlastní potraviny, když je vše dostupné na trhu. Vystává zde ale řada otázek. Jednou z těchto otázek je, zda si můžeme být jisti udržením současné politiky a světového míru. Zemědělství těsně spjaté s produkcí potravy je součástí lidského života již minimálně 10 000 let. Nedostatek potravy byl v historii často důvodem k zániku civilizací, jako tomu mohlo být v i případě jednostranného vyčerpání půdy konstantním pěstováním kukuřice Mayskou kulturou.

Na začátku 21. století převýšil počet obyvatel měst obyvatele vesnic. Stalo se tak poprvé v historii a od tohoto mezníku se populace ve městech nadále zvyšuje. Dochází tedy k vysídlení venkovského prostoru prakticky ve všech vyspělých zemích. Tento trend se však týká i zemí rozvojových, kde také dochází k rozrůstání měst, jelikož na venkově je nedostatek potravy a práce. Velká města se v tomto případě rozrůstají o tzv. slumy, ve kterých je velice špatná životní úroveň. Vysídlení venkova je aktuálním tématem i v České republice. Dochází také ke stárnutí obyvatel venkova. Jednou z hlavních součástí současné společné politiky rozvoje venkova členských zemí Evropské unie je zkvalitnit život na vesnici a udělat ho atraktivnějším i pro mladé lidi. Stále aktuálním tématem je také stěhování lidí z měst do jejich blízkosti. Tomuto procesu se říká suburbanizace. Původně venkovské oblasti v blízkosti měst se stávají jen bydlištěm lidí, kteří ve městech pracují. Často tak dochází k celkové změně původního rázu dotčené vesnice. Komplexy nové výstavby, mnohdy značně unifikované, se stávají nedílnou součástí života vyšší střední třídy, pro kterou je dům zpravidla jedním ze životních cílů. Dům se zahradou funguje jako reprezentativní sídlo a pro byt' jen drobnou produkci potravin většinou nezbyvá místo. Nezřídka je však zemědělská produkce výslovně zakázána již klasifikací obytné plochy v územním plánu. V nové výstavbě městského rázu není v podstatě možné chovat například slepice.

Tato práce se zabývá potravinou soběstačností regionů Klatovska a Jesenice u Prahy a postojem obyvatel těchto dvou odlišných oblastí k potravinové soběstačnosti. První lokalita je téměř čistě rurální oblastí, ve druhém případě jde o lokalitu, ve které dlouhodobě probíhá proces suburbanizace.

2. Vědecká hypotéza a cíle práce

Cílem práce je analýza míry potravinové soběstačnosti obyvatel vybraných obcí v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy. Součástí analýzy míry potravinové soběstačnosti je také zjištění konkrétních kategorií pěstovaných plodin, chovaných hospodářských zvířat, či například četnost nákupů potravin a vzdálenost, kterou obyvatelé nejčastěji kvůli tomuto účelu urazí. V rámci analýzy potravinové soběstačnosti je nutné se zaměřit na vývoj soběstačnosti v čase a také na historické události, které tuto problematiku ovlivnily. Dále je cílem práce analyzovat přírodní, ekonomickou a demografickou situaci obou sledovaných regionů.

Vědecká hypotéza: Míra potravinové soběstačnosti v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy se výrazně liší.

3. Literární rešerše

3.1 Potravinová soběstačnost

V minulosti bylo základním zdrojem potravy obyvatel venkova to, co sami vyprodukovali. Objem a složení produkce se lišil dle velikosti hospodářství a také profese, kterou vykonávali jako hlavní činnost, pokud se nejednalo o zemědělce. Bývalo zvykem, že každý kdo žil na venkově měl drobný pozemek, na kterém si mohl vypěstovat alespoň brambory, či zeleninu nebo ovoce, a to včetně hospodských, obchodníků či lékaře. Velmi důležitou součástí obstarávání potravy bylo též její skladování. Klíčovou součástí obydlí byl sklep, kde se ukládaly zpravidla okopaniny (brambory, řepa), také se zde nacházel sud, později hrncel zelák s naloženým zelím, které sloužilo jako významný zdroj vitamínů i v zimním období. V létě se na tomtéž místě ukládaly nádoby s čerstvým mlékem. Důležitá byla také dolní komora, která se nacházela blízko světnice a sloužila tedy jako takový příruční sklad, či větší skříň. Uložena zde byla například povidla či pecny chleba. V horní komoře, která byla třetím důležitým skladovacím prostorem se pak ukládalo obilí, či namletá mouka v truhlách. Toto základní schéma však vykazovalo regionální odlišnosti. Strava venkovského obyvatelstva se mírně odlišovala dle dostupných potravin a také místními názvy hotových pokrmů. Nejvyšší diverzita v pokrmech byla v průběhu devatenáctého století. V průběhu století dvacátého již postupující industrializace přiblížila stravování na venkově blíže stravování ve městech. Rozšířily se tištěné kuchařky a regionální ráz se z kuchyní začal vytrácet. Některé tradiční pokrmy se však poměrně běžně připravují dodnes (Buňátová a kol., 2007).

Pojem potravinová soběstačnost vyjadřuje rovnováhu mezi přírodními zdroji sledovaného území a spotřebou potravin jeho obyvatel. Dosažení úplné potravinové soběstačnosti je však záležitostí teoretickou, jelikož oblast, která by zcela dosáhla potravinové soběstačnosti, by musela disponovat dostatečnými přírodními zdroji pro výrobu nutričně kvalitních potravin pro všechny obyvatele a tím by došlo k potlačení dovozu takovýchto potravin z oblastí jiných (Jeníček, 1984).

Od devadesátých let minulého století dochází k formování termínů souvisejících s touto problematikou. V současné době se používá jako jeden z ukazatelů potravinové soběstačnosti, tzv. poměr potravinové soběstačnosti (food self - sufficiency ratio), který vyjadřuje míru schopnosti domácnosti, či regionu, pokrýt spotřebu konzumovaných potravin vlastní produkcí. Potravinová soběstačnost je však pouze dílčí součástí potravinové bezpečnosti, kterou dále tvoří obsah živin v potravinách, kulturní přijatelnost potravin, bezpečnost potravin a jistota a stabilita příjmu potravin. Jednotlivé součásti potravinové

bezpečnosti se dále přepočítávají na globální měřítko, národní, domácnostní a individuální (Coates, 2013). V posledních letech již není důležitá pouze kvantita potravin, ale s postupujícími vědeckými metodami a se stále postupující globalizací i jejich kvalita.

Další oblastí která s problematikou kvality potravin úzce souvisí je potravinový odpad a preference spotřebitelů, například co se nestandardní podoby potravin týká, ať už se jedná o ohnutou zahradní okurku, zmačkaný obal, či balení sušenek, ve kterém jsou viditelně nějaké sušenky znehodnocené. Avšak dle výzkumu provedeného v pěti zemích v severní Evropě, nejsou neoptimální potraviny příčinou potravinového odpadu. Nejlépe lidé přijímají tvarové odlišnosti a deformace obalů. Spotřebitelé jednoznačně zohledňují při nákupu vzhled nakupovaných potravin. Výzvou pro další výzkum je tedy přiblížení neoptimálních potravin spotřebitelům (de Hooge et al., 2017).

S potravinovou soběstačností úzce souvisí pojem samozásobitelství, tedy uspokojování potřeby potravin svépomocí, či určitou skupinou lidí. Mezi zemědělstvím a výživou obyvatel je těsné spojení. Zemědělská produkce určuje kvalitu i kvantitu finálních produktů určených ke konzumaci. Způsob jakým se k zemědělství přistupuje, podstatně ovlivňuje jakost a nutriční hodnoty finálních potravin. Preference spotřebitelů se také v průběhu let mění. Po období nedostatku potravin je dnes ve vyspělých zemích potravin přebytek. Dle míry osvěty obyvatel dochází ke změnám požadavků na kvalitu současných potravin. Stále více se také řeší dopady zemědělství na životní prostředí (Dvořáková - Janů, 1999).

V současné době je pro jednotlivce velice obtížné se při produkci potravin realizovat, jelikož mnoho lidí nakupuje potraviny převážně ve velkých obchodních řetězcích. Jedná se často o velice abstraktní potraviny, které urazily dlouho cestu přes nejrůznější výrobní technologie. Tato skutečnost může mít dopad nejen na fyzické zdraví lidí, ale také na jejich psychiku. Naopak pozitivně na rozvoj kreativity a dobrý duševní stav působí domácí příprava pokrmů (Cheney, 2016). Tradiční součástí venkovského života je však také alkohol. Ve velkém množství se popíjely nejrůznější pálenky a to hlavně v chudší vrstvě obyvatel. Pilo se také pivo, na které se ale chodilo zpravidla posedět do hospody (Buňátová a kol., 2007).

Tato práce se zabývá potravinovou soběstačností regionů Klatovska a Jesenice u Prahy. Proměnou a současným stavem venkova jako celku a také smýšlením současných obyvatel venkovského prostoru sledovaných oblastí.

3.1.1 Zajišťování potravy v minulosti a dnes

Obyvatelé venkovských oblastí dříve využívali své pozemky nejen k pěstování plodin pro přímou spotřebu, ale také k pěstování krmiv pro hospodářská zvířata. Jednalo se například o brambory sloužící jako potrava pro prasata, či obilí pro drůbež. Vlastní produkce však plně pro obživu celé rodiny nestačila a tak i rodiny věnující se zemědělství jako hlavní činnosti, část potravin nakupovali. Jelikož se ne všem plodinám daří ve všech oblastech, vznikala také specializovaná hospodářství orientována například na produkci mléka. Nejčastěji se nakupovalo maso, mléko, od začátku minulého století i chléb a brambory. Obyvatelé venkova včetně těch věnujících se zemědělství jako hlavní činnosti nakupovali sůl, kávu či cikorku (Buňátová a kol., 2007).

Se stále postupující urbanizací je současným velice aktuálním tématem zemědělství v městských oblastech. Tato forma zemědělství je velice specifická a musí být přizpůsobena speciálním podmínkám měst. Městskému zemědělství se také většinou věnují lidé s nízkým anebo žádným vzděláním v oblasti zemědělství. Pěstování plodin probíhá na nevyužitých městských parcelách, na zahrádkách a předzahrádkách bytových domů, komunitních zahradách, střeších moderních budov apod. (Berges et al., 2016).

Jednou z možností zvýšení potravinové a zároveň i energetické soběstačnosti větších sídelních jednotek je využití solárních panelů a zahrad umístěných přímo v opláštění budov a na střeších. Tato technologie je vhodná pouze v oblastech s velkou intenzitou slunečního svitu. Výzkum provedený v Singapuru ukázal, že v současné době není možné touto technologií potravinové i energetické soběstačnosti dosáhnout. Je však možné dosáhnout soběstačnosti alespoň částečně (Tablada et Zhao, 2016). Dá se říci, že většina moderních technologií, které se dají použít v současné době ke zvýšení produkce potravin je pouze doplňkových k tradičním formám zemědělské výroby.

3.1.2 Kolektivizace zemědělství

Kolektivizace zemědělství proběhla na československém venkově v několika vlnách v letech 1948 - 1960. Docházelo k vyvlastňování půdy a hospodářských zvířat obyvatel venkova. Rozbití původních venkovských struktur mělo a má za následek destrukci tradičního života na venkově. První vlna znárodnění půdy proběhla již bezprostředně po druhé světové válce v roce 1945. Druhá vlna pak v roce 1948, kdy se zestátnovala půda s rozlohou nad 50 ha. Následně v dalších vlnách byla zakládána JZD (jednotná zemědělská družstva). Tento systém však přinesl velkou řadu problémů, jelikož do řídicích funkcí byli často dosazováni lidé s

malým rozhledem v oblasti zemědělství, půda byla spojována do velkých celků, došlo k rozorání remízků apod. Zemědělci, kterým byla půda znárodněna, také trpěli psychickými problémy. V této době došlo na venkově k nevratným změnám (Blažek a Kubálek, 2008).

Dalším negativním jevem, který se během kolektivizace objevil, byl odchod obyvatel z venkovského prostoru. Osídlení pohraničí bylo velice řídké, ale nedostatečné bylo také osídlení vesnic ve vnitrozemí. Průměrný věk obyvatel venkova se začal zvyšovat. Do zemědělské výroby začala ve stále větší míře vstupovat mechanizace, která měla zemědělskou produkci více přiblížit průmyslu. (Kaplan, 2012).

3.1.3 Urbánní zemědělství

Od 60. let minulého století probíhá urbanizace také například v Římě. Již během druhé světové války obyvatelé Říma využívali zelených ploch v blízkosti města, kterým se přezdívalo Válečné zahrady. V současné době jsou z těchto zahrad převážně městské parky. Mezi šedesátými a osmdesátými léty minulého století bylo zemědělství i v Itálii velice intenzivní. V zemědělském sektoru pracovali lidé s nízkými příjmy. Od roku 2008 vydává magistrát v Římě povolení na budování městských zahrad například občanským sdružením (Lupia et Pulighe, 2016).

Trendem posledních let je opouštění venkova a rozrůstání měst směrem do venkovského prostoru. Toto se týká například i sledované oblasti Jesenice u Prahy. Ve druhé sledované oblasti, která je více venkovská, je rozšířeno takzvané druhé bydlení. Oba trendy však vedou k velkým změnám venkovského prostoru. Lidská populace se tedy začíná kumulovat v městských či příměstských oblastech.

V současné době tvoří urbanistické zemědělství a zemědělství v příměstských oblastech přibližně 15 % z celkové světové produkce potravin. Toto číslo se každoročně zvyšuje. Urbánní zemědělství má mnoho podob. Ať už se jedná o klasické pěstování rostlin přímo v půdním profilu, na střeších budov, komunitní zahradničení, využívání částí parků, či pastevní chov hospodářských zvířat na nevyužitých a nezastavěných plochách (Gerster - Bentaya, 2013).

Vznik komunitních zahrad v městském prostoru může vést k lepším společenským vazbám mezi lidmi, ke kontaktu s přírodou, který lidé potřebují, jelikož jen několik málo posledních generací obyvatel měst není s přírodou těsně spjato. Pěstování vlastních bylinek či zeleniny je také šancí pro restaurační zařízení. Díky pěstování vlastních plodin dochází k vyšší transparentnosti používaných surovin. Pěstování rostlin či chování včel je způsobem, jak produktivně trávit volný čas i ve městech (Berges et al., 2016). Komunitní zahrady by také

mohly být možností, jak odstranit ze současného stále modernějšího světa separaci lidí důchodového věku ze společenského života. Pravidelný pohyb na čerstvém vzduchu a lehčí manuální práce by však mohly výrazně pozitivně přispět i ke zlepšení zdravotního stavu. Dále by pak zapojení lidí důchodového věku do těchto aktivit fungovalo jako prevence proti sociálnímu vyloučení (Bingley et al., 2004).

Na mapování urbánního zemědělství zatím neexistuje jednotná metodika. V mnoha případech se jedná i o ilegální projekty. Ve městech bývá mnoho nevyužitých pozemků, o které se jejich majitelé nestarají. Často na takových místech v poslední době vyrůstají ilegální zahrady. Urbánní zemědělství je jednou z možností, jak se pokusit dosáhnout trvale udržitelného rozvoje Země. Zatím však chybí jednotná koncepce a projekty často vznikají neorganizovaně (Lupia et Pulighe, 2016).

3.1.4 Menší farmy a samozásobení

Podpora lokální produkce potravin by měla být součástí potravinových politik jednotlivých zemí, jelikož je součástí alternativních potravinových sítí. Není však vhodné používat struktury těchto sítí po celém světě paušálně, jelikož každá mentalita přináší svá specifika. Alternativní potravinové sítě (Alternative Food Networks) je termín, který konkrétně popisuje přímo občany řízené potravinové systémy, které fungují mimo velkovýrobních zpracovatelů a distributorů potravin. Samy se tedy podílí na jejich fungování na principech vycházejících z kvality potravin, nízkého nebo žádného vstupu chemických látek během celého procesu výroby, krátkého dodavatelského řetězce, lokální výroby a ochrany životního prostředí. Důraz je kladen zejména na udržitelný rozvoj, lokální hospodářský vývoj, užší vztahy mezi výrobcí a spotřebiteli potravin a také obnovení vztahu mezi spotřebitelem a místní produkcí. Tyto sítě fungují například v Austrálii a jejich součástí je zapojení městského a příměstského zemědělství do systému produkce potravin. Úskalím místní produkce je v mnoha zemích, Austrálii nevyjímaje, dražší cena finálních potravin, než je tomu ve velkých obchodních řetězcích (Dixon et Richards, 2016).

Rizikem lokální produkce potravin je například výše výnosu. Některé výzkumy naznačují, že biologicky rozmanité farmy, nemusí být schopny produkovat dostatek potravin pro zajištění globální potravinové bezpečnosti. Alternativní zemědělské systémy dle statistických údajů přináší zpravidla nižší výnosy, než intenzivní zemědělské systémy a to až o 25 %. Tento výsledek však ovlivňuje mnoho faktorů, jakým je například lokalita. I přes tuto skutečnost však výzkumy naznačují, že alternativní zemědělské systémy by měly minimálně doplňovat konvenční systémy tam, kde nejsou vhodné podmínky pro intenzivní zemědělskou

výrobu (Fraser et al., 2016).

Samozásobení je jednou z důležitých strategií pro řešení potravinového problému vzhledem ke stále se zvyšující lidské populaci. Většinou se upřednostňují místní odrůdy rostlin a plemena zvířat (Steckley, 2015). Samozásobení je také důležitou a tradiční součástí potravinové soběstačnosti. V mezinárodním měřítku se této problematice věnuje organizace La Via Campesina. Tato organizace vydává nejrůznější příručky a brožury, pořádá workshopy a školení. Touto osvětou přispívá k celosvětovému řešení potravinového problému (La Via Campesina, 2015). V České republice byly v minulém století velice rozšířené zahrádkářské kolonie, které sloužily k trávení volného času i k samozásobení například zeleninou či ovocem. Kromě produkce potravin, šlo i o funkce mimoprodukční. Sdílení vypěstovaných plodin posilovalo sociální vazby. Jednalo se také o jednu z mála možností seberealizace. Po roce 1989 dochází k rapidnímu poklesu popularity zahrádkářských kolonií. Často se jedná o opuštěné a chátrající lokality. Zahrádkářské kolonie však nebyly rozšířeny pouze na území České republiky, velice rozšířené byly například i ve Velké Británii. V roce 2006 kvůli výstavbě olympijského komplexu ve Velké Británii, bylo mnoho těchto kolonií zbouráno. Podobná situace nastala v Edinburghu v roce 2003. V tomto případě se jednalo o demolici zahrádek kvůli výstavbě řadových domů. Kvůli výstavbě nových domů nedochází pouze k demolicím zahrádkářských kolonií, ale také k záborům kvalitní zemědělské půdy, jako tomu bylo v letech 1998 - 2000, kdy pod zástavbou zmizelo 8 000 ha v regionu Barcelona (Spilková et Vágner, 2015).

Samozásobitelství je tradiční součástí venkovského prostoru. Je velice složité důvody pro tento postup získávání potravy vědecky definovat, jelikož se jedná o soubor nejrůznějších jevů, ať už společenských, nebo ekonomických. Jako jednotlivé důvody lze jmenovat například ekonomickou jistotu, známost původu produktů, odpočinek v přírodě, propojení s půdou, postavení rodiny v hierarchii sídla (pěstování např. objemných dýní, či jiných zajímavostí), součást skromného životního stylu, zábavu (členství v nejrůznějších spolcích), forma seberealizace, pěstování plodin či chov hospodářských zvířat typický pro určitý region (aspekt patriotismu), vyznávání ekologických principů a v neposlední řadě velká vzdálenost či absence nákupních středisek. Dle některých názorů je samozásobitelství přežitek minulých dob, kdy lidé frustrováni z nemožnosti seberealizace, přetvářeli k obrazu svému úzkostlivě například zahrady. Domácí produkce je považována za neefektivní a časově náročnou. Práce na poli či zahradě však byla součástí života obyvatel venkova po staletí (Dvořáková-Janů, 1999).

Udržet farmaření v krajině je velice důležité. Malé farmy se často nacházejí v

marginálních zónách, jakými jsou například horské oblasti. Výzkum provedený v Itálii poukázal na zajímavé spojitosti. Dle výsledků se dá usuzovat následující: farmy, které produkují plodiny typu obiloviny, olejniny a podobně, jinak řečeno produkci určenou k dalšímu zpracování, mohou velice dobře fungovat i ve větší vzdálenosti od měst. Avšak farmy specializované, například zeleninové, jsou více efektivní v blízkosti měst, jelikož mají v takovýchto oblastech vyšší odbyt. Toto je však typické pro geografická specifika Itálie (Bertoni et Cavicchioli, 2016).

SpeiseLokal je rakouské místní potravinové centrum, ve kterém je možné nakoupit produkty lokálních farmářů. Nachází se v Maria Anzbach v rurální komunitě 30 km západně od Vídně a 20 km východně od St. Pölten. Tato komunita se vyznačuje vyšším procentem "zelených voličů" (cca 15 %) a také vysokým počtem nejrůznějších občanských iniciativ, jakými jsou například mateřsky organizované školky pro děti s širokou škálou alternativních kulturních a vzdělávacích programů. V oblasti Maria Anzbach je velké množství organických farmářů. Lidé nakupují ve SpeiseLokal raději než v supermarketech. Prodej produktů v tomto centru poskytuje producentům dodatečný příjem, který se může stát i primárním, pokud poptávka po SpeiseLokal roste. To se týká hlavně producentů zeleniny, masa či mléčných výrobků. Balení výrobků pro přímý prodej však znamená pro producenty další náklady. Producenti, kteří většinu svých výrobků prodávají do obchodních řetězců, využívají SpeiseLokal spíše z ideologických důvodů. Kvůli podpoře místního zásobování a rozmanitosti potravin. Výhodou SpeiseLokal je také dialog mezi spotřebiteli a producenty, což se pozitivně projevuje v omezení nadprodukce (Lutz et Schachinger, 2013).

Produkce lokálních potravin drobnými farmami je aktuálním tématem napříč celým světem. Na Madagaskaru, který patří k zemím s velmi vysokou úrovní chudoby, je velký nedostatek potravin. Informace drobných farmářů ohledně rostlinné výroby jsou omezené. Většina obyvatel západní části Madagaskaru je přímo závislá na přírodních zdrojích, které jsou náchylné na biotické a abiotické škody. Farmáři, kteří pěstují pestřejší spektrum plodin, jsou zpravidla méně náchylní na klimatické změny. Na Madagaskaru je však nízký hospodářský rozvoj, špatný přístup na trh i infrastruktura. Nedostačující je také míra vzdělání. Je důležité pracovat nejen na vyšší konkurenceschopnosti a inovacích, ale také na přístupu farmářů ke vzdělávání. Kvůli chudobě je také problematické nakupovat osivo, rostlinný materiál apod. (Brinkmann et al., 2016).

Na Haiti jsou rolníci vnímáni jako podřadní členové společnosti. Tradiční plodiny, kterými jsou proso, cukrová třtina, či kořenová zelenina jsou vnímány jako jídlo chudých a producenti těchto plodin mají problém tyto plodiny výhodně prodat. Upřednostňovány jsou

potravin, které se dováží z jiných zemí. Jedná se například o chléb z bílé mouky, snídaňové cereálie, či špagety (Steckley, 2015). Zajímavostí však je, kde jsou hranice pro to, aby mohl být produkt označen za místní, či zda je produkt považován za místní pouze z geografického hlediska, které hranice více či méně určuje. Snahou je ekonomická a sociální spravedlnost a ekologická udržitelnost. Objevují se kritické otázky, zda jsou tyto snahy v současném globalizovaném světě dosažitelné. Vše má svá úskalí a výjimkou není ani lokální produkce potravin, i zde je možné narazit na politické, sociální, či ekonomické problémy (Hill et Wald, 2016).

Rok 2014 byl Spojenými národy prohlášen za mezinárodní rok rodinných farem. V kontextu bezpečnosti potravin jsou rodinné farmy stále nedostatečně zdokumentovanou oblastí. Dle statistických údajů v celosvětovém měřítku rodinné farmy představují 98 % z celkového počtu zemědělských podniků a obdělávají 53 % zemědělské půdy. Rodinné farmy napříč kontinenty tvoří klíčovou roli pro produkci potravin. Rodinné farmy jsou také klíčové v boji proti chudobě a globálnímu potravinovému problému (Graeub et al., 2016).

Velké soukromé podniky nepochybně přispěly k dosažení vysokých výstupů potravin a k celkovému zvýšení produkce potravinového řetězce. Avšak tato efektivita vyústila v několik negativních ekonomických, ekologických a sociálních externalit, které způsobily zvýšenou marginalizaci, nerovnost a zranitelnost malých rodinných farem. To má za následek klesající zisk, který často ani nepokryje náklady, nerovné vyjednávací podmínky na trhu, zvýšení počtu překážek pro vstup na trh a také vylidnění venkova (Berti et Mulligan, 2016).

Výzkum provedený na Islandu poukázal na dvě zajímavé bariéry vyšší lokální produkce potravin. Kromě omezených možností produkce pestřejšího spektra potravin, je zde i problém ve smýšlení obyvatel. Valná většina obyvatel se domnívá, že není možné v místních podmínkách udržet stabilní produkci potravin a proto příliš lokální produkci potravin nepodporují. Výjimkou zůstává pouze lokální produkce přímo v bydlišti dotázaných Islandců (Halldorsdottir et Nicholas, 2016).

3.2 Venkov

Jak již bylo řečeno, odchod obyvatel z venkovských oblastí je spojen s urbanizací, která se ve významné míře začala objevovat na konci 18. století. Díky tomuto trendu se začal zvyšovat počet obyvatel měst, jež se koncentrovali v místech, kde byla práce. Zejména kvůli v té době ještě nerozvinuté veřejné dopravě. Vysoká koncentrace lidí na jednom místě samozřejmě přinášela špatné environmentální podmínky, ale také sociální a ekonomické. Před druhou světovou válkou se však obyvatelstvo začalo navracet zpět do venkovského prostoru. Tento

trend se však objevil pouze u nejvyšších společenských vrstev. Přesun lidí směrem z města se projevil nejcitelněji pravděpodobně ve Spojených státech amerických, kde váleční veteráni z druhé světové války dostali možnost bydlet ve vlastním rodinném domě s podporou tehdejší americké vlády (Vaishar a kol., 2013).

Po druhé světové válce se podoba české vesnice začala významně měnit. V padesátých letech minulého století však panoval názor, že zemědělství se bez finanční pomoci státu z krizové situace nedostane. K zemědělství se nemělo přistupovat stejně jako k průmyslu a jeho hlavní funkcí mělo být zajištění potravy pro obyvatele. Avšak všechna použitá opatření nevedla k požadovaným výsledkům. V roce 1960 již po dokončení kolektivizace zemědělství stále nedosahovala hrubá zemědělská výroba takových výsledků, kterých dosahovala před druhou světovou válkou. Spojení zemědělské půdy do velkých celků přinášelo problémy s neobdělávanou půdou, chyběla mechanizace, pomocí které by docházelo k vyššímu zornění půdy, nedostatečný byl však i počet zaměstnanců v zemědělství a jejich kvalifikace. Meliorace půdy byla finančně velice náročná, mnohdy také bezúčelná. I přes vytyčené cíle se stále potraviny dovážely a dovážela se také krmiva pro hospodářská zvířata (Kaplan, 2012).

Anton Adelhardt se v 90. letech minulého století zamyslel nad pojmem venkovský prostor, který začal být v Německu brán z více úhlů pohledu. Vzhledem k průmyslovému pojetí zemědělství, které se vyvinulo v relativně krátkém časovém úseku, začalo být aktuálním tématem zatěžování životního prostředí. Ideální by bylo, kdyby se zemědělství opět stalo součástí života na venkově. Podoba současného venkova je však velice pestrá, tuto pestrost by měla kopírovat i zemědělská výroba (Glück a Magel, 1992).

Demografické trendy nedávají příliš velký prostor pro život lidí na vesnici v zemích s vyspělou ekonomikou. Během výzkumu, který proběhl ve Finsku, byly respondentům z řad finské mládeže položeny dotazy, týkající se jejich budoucích plánů do roku 2030. Dle výsledků výzkumu typický mladý Fin sní o tom, že bude mít dobře placenou práci v sektoru služeb, žít v rodinném domě v blízkosti města v menší obci s úzkými sousedskými vztahy a v kontaktu s přírodou. Tento závěr však vychází z pestré škály kombinací, která vyšla z odpovědí respondentů. Co se týče bydlení ve městě, si mladí Finové představují kreativní a dobře placenou práci v sektoru služeb, bydlení na pobřeží v malých residenčních čtvrtích s vlastním dvorkem v blízkosti nákupních center (Kuhmonen et al., 2016).

3. 2. 1 Suburbanizace a rurální oblasti

V podmínkách České republiky, však proběhla suburbanizace jiným stylem, než je tomu u rozvojových zemí. V socialistických zemích se na okrajích měst stavěla panelová sídliště, kde

bylo koncentrováno velké množství obyvatel. Tato sídliště byla zpravidla odosobněná stejně jako centra měst a zároveň byla na městě plně závislá. Často se nacházela v blízkosti přírody, která obyvateli však nijak významně využívána nebyla. Daleko lépe zde fungoval systém veřejné dopravy a postupný rozvoj služeb přímo v sídlištích. Velkou nevýhodou dodnes zůstává architektonická podoba, která mnohde určuje rysy města (Vaishar a kol., 2013). Současnou stále se rozšiřující suburbii je oblast Jesenice u Prahy, kterou se tato práce zabývá.

Častým problémem spojeným se životem na vesnici je špatně dostupná zdravotní péče. Tato problematika je aktuální i ve vyspělých zemích, jakými jsou i Spojené státy americké, kde proběhl výzkum zdravotní péče v rurálních oblastech. Vláda by se měla zabývat nejlepším rozložením sítě lokálních zdravotnických center. Pro dobré rozvržení takovéto sítě jsou nutné výzkumy týkající se onemocnění, které obyvatele venkova trápí nejvíce, aby mohla být lokální centra vybavena lékaři s vhodnou specializací (Beatty et al., 2016). Tato problematika je aktuální i v podmínkách České republiky, jelikož jak již bylo řečeno výše, vesnice stárnou a lidé z měst jsou zvyklí na lehce dostupnou zdravotní péči. Je to jedna z komplikací, kterou život v rurálních oblastech představuje.

V současné době žije většina světové populace ve městech. V následujících letech se očekává, že bude populace ve městech nadále narůstat. Světové metropole, které často nemají dostatek ozeleněných ploch, však mohou negativně působit na lidské zdraví. Pobyt v zeleni je spojován se sníženou mortalitou na kardiovaskulární choroby a se zlepšením psychického stavu osob. Dále také zeleň pozitivně působí na lepší kvalitu vzduchu, přispívá ke snížení teploty ve městech a také stimuluje obyvatele k trávení volného času venku a k vyšší sportovní aktivitě. Vzhledem ke skutečnosti, že se většina obyvatel koncentruje ve městech, je nutné se problematikou ozelenění ploch zabývat na multioborové úrovni (Dadvand et al., 2017).

Venkovské oblasti čelí velkým změnám v krajině a jsou také zranitelné vůči ekologickým a finančním krizím. Je třeba přistupovat k životu na vesnici inovativně, aby byly zajištěny všechny sociální potřeby obyvatel. Toto však platí i pro příměstské oblasti. Je třeba propojit úlohu místních komunit, zapojení cílových stran do života v oblasti a také mít na paměti agroekosystémy a jejich vliv na lidské zdraví (Di Iacovo et al., 2016).

V rozvojových zemích je proces urbanizace vnímán i z jiného úhlu pohledu, než například v Evropě. Ve Vietnamu jsou mladší členové rodin posíláni za prací do měst a rodině, která zůstala ve venkovské oblasti, posílají vydělané peníze, jelikož na vesnici je větší míra chudoby. Zvyšující se příjem domácnosti způsobuje odklon od zemědělských činností. Znalosti nabyté ve městech také mohou vést ke zlepšení infrastruktury ve venkovských

oblastech. Jedna z možností pro budoucnost je vytvořit programy podporující urbanizaci, rozvoj měst a zároveň i rozvoj venkova a podporu suburbanizace. Opatření spojená s těmito programy by měla přinést snížení chudoby obyvatel venkova. Toto by mohlo být uplatněno i v jiných rozvojových zemích, s podobnými hospodářskými a geografickými podmínkami, jakými jsou například Indonésie, Laos či Kambodža (Arouri et al., 2017).

3. 2. 2 Specifika suburbánních oblastí

Proces urbanizace je charakterizován pohybem obyvatel z venkovských oblastí do měst. Proces suburbanizace je charakteristický pohybem obyvatel z městských aglomerací do oblastí v jejich blízkosti. Proces suburbanizace probíhá v největší míře v Severní Americe a Západní Evropě. Výzkumy potvrzují, že většina metropolí je ve fázi suburbanizace. Často je nutné tento proces regulovat, pomocí stavebních limitů, či nové výstavby přímo ve městech. Suburbanizaci je možné tedy pozorovat i například v Rusku, kde se začala rozvíjet až po roce 1990 a byla součástí sociálně - ekonomické transformace, která vedla k otevření trhu s pozemky a nemovitostmi. V Rusku je suburbanizace v současné době spíše sezónní. Obyvatelé v tomto případě Moskvy se v chatových oblastech věnují převážně zahradničení (Rusanov, 2015).

Zemědělství v blízkosti měst je důležitým prvkem v zajištění potravin od počátku koncentrovaného lidského osídlení. V blízkosti měst a městských trhů se vyráběly rychle se kazící potraviny, jakými jsou například mléčné výrobky. Potraviny, které se daly lépe udržet v požadované kvalitě delší dobu, se produkovaly ve vnitrozemí. Na konci 19. století s rozvíjející se železniční dopravou se v Americe a Kanadě přesunula zemědělská výroba dále od velkých měst, toto bylo možné díky chlazeným železničním vagónům. Po druhé světové válce se začalo rozvíjet bydlení v příměstských oblastech. Také došlo k masivnímu rozvoji automobilového průmyslu a k budování rozsáhlé silniční sítě. Rozvoj obytných zón postupem času vedl k vytvoření programu na zachování zemědělské půdy. Ve městě Richmond v Kanadě se aktivně snaží, aby zůstala výroba potravin součástí městské zástavby. Oblasti se zemědělskou půdou se využívají pro výrobu potravin, ale také pro vzdělávání v oblasti zemědělské výroby a odbornou přípravu. Jedná se o oblasti Terra Nova a Garden City Lands. Péči o tyto oblasti má na starosti hnutí The agriburbia of Richmond, které si dává za cíl udržet produkci potravin v městské oblasti a také chránit zemědělskou půdu, která se v těchto oblastech nachází a vztah místních obyvatel k ní (Newman et al., 2015).

Na vztahu obyvatel k místu bydliště, se dá v podstatě velice dobře stavět napříč kulturami. V Austrálii v přístavním městě Fremantle, které je součástí aglomerace Perth, se

snaží podporovat ekologický životní styl a vztah k původním rostlinným druhům. Tato podpora pochází přímo od vlády. Byly založeny školky s původními druhy, jejichž pěstování je stimulováno bezplatnými dodávkami kompostu a výraznými slevami při nákupu těchto místních rostlin. Na případě Fremantle se ukazuje, že přístup podporovaný vládou a zároveň i neziskovými organizacemi, může velice dobře fungovat. V Perthu jsou však stále populární zahrady v Evropském stylu, tedy s nepůvodními druhy rostlin, které jsou velice náročné na spotřebu vody, které je v Austrálii nedostatek. Zahrady ve Fremantle jsou však hodnoceny jako stejně estetické, avšak ekologické. Vlastníci ekologických zahrad si také uvědomují morální povinnost pečovat o Zemi v zájmu budoucích generací i samotné Země (Uren et al., 2015) Studie provedená v rámci letního příměstského tábora ve Finsku, ve městě Helsinky, zkoumala přínos zahradničení pro rozvoj dětí. Tábora se zúčastnily děti ve věku od 7 do 12 let pocházející z příměstského prostředí. Vedoucí tábora zaznamenal velice pozitivní reakce dětí na zahradničení. Děti byly nadšené a překvapivě vytrvalé v práci. V rámci práce na zahradě si děti budovaly přátelství, tvořivost, zručnost, vytrvalost a byly též pyšné na výsledky své práce. Zahradničení se věnovaly přibližně dvě hodiny denně. Ke konci tábora se děti pouštěly do nových projektů se stále větším zaujetím. Děti si vyzkoušely všechny fáze péče o rostliny. Svou práci začaly úpravou pozemků, pokračovaly setím či výsadbou, protrháváním sazenic, zaléváním, kultivací, mulčováním atd. Skončily sklizní, o kterou se překvapivě spravedlivě rozdělily. Pobyt i práce na zahradě se ukázaly pro děti jako velice přínosné činnosti. Již v dětském věku může zahrada působit jako bezpečné a příjemné místo, kde dítě může rozvíjet sociální vazby s vrstevníky a trávit čas produktivně i příjemně zároveň. Zahrada je také oblíbeným místem pro dětské hry (Laaksoharju et al., 2012).

Další studie, která si dala za cíl zjistit floristické složení zahrad v Centrálním Mexiku, přinesla také zajímavé výsledky. Bylo zkoumáno složení domácích zahrad, jejich druhová bohatost a využití zahrady pro pěstování léčivých a aromatických plodin a také rostlin sloužících jako potraviny pro vlastníky zahrad. Bylo zaznamenáno celkem 189 druhů rostlin. Největší zastoupení bylo rostlin okrasných 48 %, dále 32 % rostlin se řadilo mezi jedlé, 20 % rostlin léčivých a aromatických a zbývajících 20 % rostlin se pěstuje v Centrálním Mexiku kvůli náboženským účelům. Zahrady pro majitele představují jistý druh luxusu. Funkce zahrad je reprezentativní, ale také produkční. Globálně pak přispívá ke zlepšení rodinného života (Castillo-España et al., 2015).

Výstavba suburbánních oblastí je často spojena s ekonomickým růstem v konkrétních zemích. Ze studie, která proběhla v Irském Dublinu v obytných oblastech postavených v letech 2001 až 2008, vyplývá, že obyvatelé těchto oblastí jsou často z nejrůznějších ohledů

znevýhodnění. Zpravidla jsou díky nevyhovující síti hromadné dopravy odkázáni na vlastní automobily, avšak potýkají se s nedostačující infrastrukturou. Vlastnictví automobilu je také problémem pro rodiny se středními až nižšími příjmy (Rock et al., 2016).

V České republice dochází se zvyšující se suburbanizací k poklesu výměry zemědělské půdy a trvalých travních porostů, čímž dochází k ohrožení potravinové soběstačnosti i bezpečnosti. Rizikem je nejen snižující se výměra zemědělské půdy, ale také znečišťování životního prostředí (Vaishar a kol., 2013).

3. 2. 3 Specifika rurálních oblastí a jejich prolínání s oblastmi suburbánními

Téměř polovina území Evropské unie se využívá k zemědělské produkci. Zemědělství zajišťuje v první řadě produkci potravin, pracuje s významnými přírodními zdroji a podporuje sociálně - ekonomický rozvoj venkovských oblastí. Kromě toho se uvádí, že 50 % všech rostlinných a živočišných druhů je závislých na zemědělských postupech. Pokračování zemědělské kultivace krajiny je tedy důležité. Zamezení opouštění zemědělské půdy je nezbytnou součástí společné zemědělské politiky Evropské unie. Studie provedená ve 27 členských zemích ukázala na dva hlavní důvody opouštění zemědělské půdy. Jedním je nízká stabilita zemědělské produkce a životaschopnost farem a druhým je odchod pracovních sil do lépe placených odvětví ekonomiky. Nejvíce se trend opouštění zemědělské půdy objevuje v Portugalsku, Španělsku, Itálii, Řecku, Lotyšsku, Estonsku, Finsku, Švédsku a Irsku. V regionech členských zemí Evropské unie je také podíl ploch v ekologickém zemědělství nižší než 10 %. V České republice, Rakousku a Itálii existují regiony, kde je podíl ekologického zemědělství dokonce vyšší než 10 % (Terres et al., 2015).

Dříve na českém venkově fungovaly potraviny jako platidlo. Až 60 % domácí produkce bývalo odváděno na těchto dávkách. Potravinami se nejčastěji platilo za služby vrchnosti, církevním hodnostářům, učitelům, či dokonce hrobníkům. Ve 30. letech minulého století došlo k extrémnímu poklesu cen obilí a následně i dobytka. Tato událost přivedla mnoho hospodářů na hranici chudoby. Ve větším měřítku byla jídla s masem nahrazena jídly moučnými, živočišné tuky nahradily rostlinné apod. Samozásobením spolu se sběrem volně rostoucích rostlin tvořilo hlavní zdroj obživy. Dá se říci, že v minulosti lidé věděli, co konzumují. Jelikož si to buď vyprodukovali sami anebo nakoupili či směnili od sousedů. Způsob, jak vrátit lidi v současné době na venkov a zlepšit ekonomickou situaci venkovských regionů, je také pomocí agroturistiky. Návštěvníci agroturistických středisek ideálně bydlí v zemědělské usedlosti a konzumují místní potraviny (Dvořáková-Janů, 1999).

V České republice se začala podoba vesnice proměňovat nejcitelněji po roce 1948.

Zemědělci často opouštěli svá pole a začali hledat práci jinde. Společenské postavení zemědělců začalo postupně upadat. Část rolníků se pro nové postupy v zemědělství rozhodla sama, kvůli vzbuzené naději na lepší budoucnost. Časem se však dostavilo rozčarování, nespokojenost se zásahy do života i omezování v činnosti. Česká vesnice poválečného období měla svá specifika v porovnání s okolními státy. Velké procento obyvatel tvořili lidé pracující v průmyslovém odvětví, kteří dojížděli za prací často i do jiného okresu. V zemědělství převládaly v řadách pracujících ženy (Kaplan, 2012).

Obdobná situace byla také v Německu, kde se jako první začaly přetvářet rurální oblasti v blízkosti větších měst (Glück a Magel, 1992). Ke změnám v životě lidí na vesnici došlo následkem nejrůznějších událostí. Jednou takovou událostí bylo i proniknutí televize do života obyvatel vesnic. V letech 1950 až 1960 pronikla televize do západního Německa. Po celém Vestfálsku starší vesničané zaznamenali, jak se díky televizi celý jejich život změnil. Televize měla dopad na denní rozvrhy, rodinnou rutinu, uspořádání obývacích pokojů, sítě sousedských vztahů, místní sdružení i na církevní aktivity. Televiznímu vysílání se přizpůsobila i hospodářská zvířata, jelikož farmáři uzpůsobili jejich krmení časovému harmonogramu oblíbených televizních pořadů. Díky televizním reklamním spotům se začalo přibližovat vybavení venkovských domácností těm městským. První televizi ve vesnici měli zpravidla ti nejbohatší obyvatelé či byla instalována v místní hospodě. V polovině padesátých let byla televize vnímána jako tak luxusní zboží, že se dala použít i jako věno, místo do té doby populární krávy. Po roce 1960 se již zploštlý rozdíl mezi životem na venkově a ve městech. Minimálně vypadaly velice podobně obývací pokoje a také večerní program. Ustoupily pravidelné teplé večere, pozdní krmení dobytka, podvečerní rozhovory se sousedy "přes plot" a také časná ulehnutí ke spánku. Obyvatelé vesnic byli daleko lépe informováni o aktuálním dění a přestali chodit pro radu do kostelů. Ženy si začaly brát domácí práce, jako žehlení a vyšívání před televizi. Příchod televize na venkov urychlil proces modernizace, politizace a sekularizace (von Hodenberg, 2016).

Postupem času industrializace, výstavba nových obytných komplexů i zvýšená hustota dopravy postoupila hlouběji do ryze zemědělských regionů. Změny, které v prostředí venkovských sídel proběhly, často velice rychle, jsou neměnné. Tyto změny se týkají nejen vnější podoby vesnic, ale také té vnitřní a v neposlední řadě se promítají do interakce vesnic s okolní krajinou. Na okrajích dědin často stojí komplexy moderní zástavby, které zpravidla překonávají technickým stavem původní výstavbu v obci, která bývá situována ve středu sídla. Okolní pole v mnoha případech musela ustoupit přibývajícím novým zástavbám. Nejcitelnějšími problémy vesnic bývají občanská vybavenost a nedostatek pracovních

příležitostí. Lidé ve velké míře ve vsích pouze přespávají, jelikož za školou a prací musejí dojíždět. Volný čas také často tráví mimo místo bydliště (Glück a Magel, 1992).

Dojíždění za prací a službami do měst je jedním z rysů života v suburbánních oblastech a na venkově. Ranní dojíždění velkého počtu obyvatel do města způsobuje významné dopravní komplikace. Odpolední návraty zpět jsou většinou realizovány v širším časovém spektru a nezpůsobují tak citelné problémy s plynulostí dopravy. Stejně jako v mnoha vesnicích ve větší vzdálenosti od měst i v suburbiích je problémem občanská vybavenost. Tento majoritní problém je tvořen mnoha dílčími. Ve vesnicích často služby chybí téměř anebo zcela. Pokud však součástí obce služby jsou, působí povětšinou pouze jako občasná alternativa služeb nabízených ve městě. V blízkosti větších vesnic i menších měst se mnohdy nacházejí nákupní zóny tvořeny supermarkety a dalšími obchody, které jsou obrovskou konkurencí pro drobné živnostníky podnikající v jádrech obcí. Občasné využívání těchto drobných živností však znamená nedostatečný příjem a jejich následný zánik. Další služby například z oblasti kultury, jakými jsou divadla, muzea, koncertní sály však budou mít svá hlavní centra s největší pravděpodobností vždy ve městech a bude se za nimi dojíždět i nadále. Tyto občasné cesty však nezpůsobují dopravní komplikace a působí pozitivně (Vaishar, 2013).

Samozásobení je trend který provází lidskou populaci během téměř celých dějin. I když by mohlo být v dnešní době považováno alespoň ve vyspělých zemích za přežitek, přesto je potřeba propojení s přírodou a půdou v lidech díky dlouhé historie této činnosti zakořeněna. Následující kapitoly práce detailně popisují přístup k potravinové soběstačnosti obyvatel obou sledovaných lokalit.

4. Materiál a metody

Ve sledovaných oblastech bylo provedeno dotazníkové šetření ve vybraných obcích. V obou lokalitách bylo získáno 50 respondentů, celkově tedy 100 respondentů. Distribuce dotazníku probíhala dvěma způsoby. Prvním byla distribuce tištěných dotazníků (Příloha č. 1) přes starosty menších obcí. Tento způsob byl zvolen kvůli ne zcela dostačujícímu internetovému připojení v regionu Klatovsko. Druhým způsobem bylo získávání odpovědí přes elektronickou verzi dotazníku. Internetový odkaz na dotazník se s úvodním textem nejčastěji umístil na oficiální webové stránky obce anebo na oficiální profily obcí na sociální síti Facebook. Po telefonické, emailové či osobní konzultaci se starosty, místostarosty, správci webových stránek či profilu, pak bylo zvoleno optimální umístění dotazníku tak, aby ho mělo možnost vidět co nejvyšší množství potenciálních respondentů. Dotazníkové šetření probíhalo v období měsíců srpen až září roku 2016. Začátkem srpna byly dotazníky na několika respondentech vyzkoušeny a následně došlo k optimalizaci dotazníku před oficiální distribucí. Vyhodnocení dotazníku probíhalo ve statistickém softwaru STATISTICA a Microsoft Office Excel. V práci jsou použity metody kvantitativní a to zejména dedukce, statistické metody (na zpracování výsledků) a také komparace výsledků získaných z obou sledovaných lokalit.

4. 1. Region Klatovsko

V regionu Klatovsko, který se nachází v Plzeňském kraji, bylo studováno území o celkové rozloze 6 117,19 ha, z toho 3529,38 ha tvoří půda zemědělská. Sledovány byly obce Švihov, Chudenice a Biřkov. Město Švihov s rozlohou 3453,43 ha a s celkovým počtem obyvatel 1 701. Švihov se dále dělí na 11 částí (Bezděkov, Jíno, Kaliště, Kamýk, Kokšín, Lhovice, Stropčice, Těšnice, Třebýcinka, Švihov, Vosí). Z celkové rozlohy města a jeho částí je 1470,48 ha orná půda a 73,05 ha soukromých zahrad. Městys Chudenice o celkové rozloze 2 112,70 ha s celkovým počtem 762 obyvatel. Městys Chudenice se dále dělí na 5 částí (Chudenice, Býšov, Slatina, Bezpravovice, Lučice). Z celkové rozlohy městyse je 694,91 ha orné půdy a 40,90 ha soukromých zahrad. Dále obec Biřkov o celkové rozloze 551,06 ha s celkovým počtem 124 obyvatel. Biřkov se dělí na dvě části, Biřkov a Zderaz. Z celkové rozlohy zemědělské půdy tvoří 313,19 ha orná půda a 6,25 ha soukromé zahrady. Průměrný věk obyvatel sledovaných obcí je 43,03 let. Počet živě narozených dětí 22, zemřelo 26 obyvatel, přistěhovalo se 68 obyvatel a odstěhovalo 53 obyvatel. Ve věkové skupině 0 - 14 let se nachází 402 obyvatel s ve věkové skupině 65 a více je obyvatel 536 (ČSÚ, 2015). Dá se říci, že region stárne, jelikož je více obyvatel ve vyšší věkové kategorii.

Obr. 1. Vizualizace vytyčení zkoumaného území v regionu Klatovsko. Na mapě jsou znázorněny obce Biřkov, Chudějovice a Švihov.

Zdroj: graficky upraveno, podkladová mapa dostupná z Google maps.

Město Švihov má na svém území následující přírodní hodnoty: volná krajina neurčená k zastavění, přírodní památka Stará Úhlava, Evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000 CZ0320022 Švihovské hvozdy, významné krajinné prvky vodní tok Úhlava, Točnický potok, Třebýcinka, Vlčí potok s přítoky a údolními nivami, rybníky, plochy lesů hospodářských, ochranných lesů zvláštního určení a skalní výchoz Kamýk. Dále skupiny památných lip ve Švihově a Kamýku, vodní zdroje (povrchové a podpovrchové vody), útvary podpovrchových vod, plochy zemědělské půdy v 1. a 2. třídě ochrany, ÚSES (Územní systém ekologické stability) úrovně lokální, regionální a nadregionální. S výjimkou přímo města Švihov, kde převažují plochy pro bydlení s rodinnými domy, řadovými domy, či dvojdomy se zahradou a jiným nezbytným zázemím (garáže apod.) a plochy smíšené obytné, které jsou určeny pro bydlení celoměstského charakteru, do kterých patří i drobné živnosti v objektech, ve zbývajících 10 částech dominují plochy smíšené venkovské, ve kterých je umožněna i

zemědělská malovýroba. V částech Jíno, Stropčice a Těšnice, se nacházejí zemědělské provozy (Územní plán města Švihov, 2014).

Na území obce Biřkov a její druhé části Zderaz jsou plochy smíšené obytné venkovské na většině rozlohy, dovolují tedy zemědělskou malovýrobu, jedinou výjimkou je v obci Biřkov čtvrť bydlení v rodinných domech, kde platí jistá omezení v zemědělské produkci. Na území se nachází památný strom, území se zvýšenou ochranou krajinného rázu (Chudenická oblast), vodní toky, ÚSES úrovně lokální a regionální, plochy zemědělské půdy v 1. a 2. třídě ochrany, pozemky určené k plnění funkcí lesa, chráněné ložiskové území Roupov a Biřkov. Na území se též nachází ASAVET a. s. Biřkov (likvidace a zpracování živočišných odpadů), v jejímž areálu se nachází čistička odpadních vod (Územní plán Biřkov, 2014).

Území městyse Chudenice tvoří převážně venkovské smíšené plochy, v obci Chudenice však převažují plochy maloměstského bydlení, kde je možné zahradu využívat pouze pro drobnou pěstitelskou činnost. Nachází se zde i bydlení hromadné (bytové domy). V části obce Lučice se nachází zemědělská výroba, ve Slatině též. Dále se zde nachází obora, vodní plochy, pozemky určené k plnění funkcí lesa, potoky, např. Bezpravovický, ÚSES, plochy zemědělské půdy v 1. a 2. třídě ochrany, Národní přírodní památka Americká zahrada, apod. (Územní plán Chudenice, 2014).

Podnikatelských subjektů se zjištěnou aktivitou bylo na katastrálním území Švihova 189, převažující činností byla oblast průmyslu se 40 aktivními podniky a 33 podniků v oblasti zemědělství, lesnictví a rybářství. V Chudenicích bylo zjištěno 79 podniků, nejvíce subjektů bylo 18 aktivních v oblasti velkoobchod a maloobchod, údržba motorových vozidel a dále 14 subjektů v oblasti průmyslu. Obec Biřkov se 14 aktivními subjekty, 3 průmyslové podniky a po dvou subjektech v oblasti dopravy a skladování a zemědělství, lesnictví a rybářství (ČSÚ, 2016).

Obr. 2. Typické stavení ve Zderaze (část obce Birkov). Zdroj: Turková, prosinec 2015.

4. 2. Region Jesenice u Prahy

V regionu Jesenice u Prahy, který se nachází ve Středočeském kraji, bylo sledováno území o celkové rozloze 4511,59 ha z toho 2990,58 ha tvoří půda zemědělská. Sledovány byly obce Jesenice u Prahy, Psáry, Vestec a Dolní Břežany. Město Jesenice u Prahy má rozlohu 1 752,82 ha a celkový počet obyvatel je 8673. Jesenice dále dělí na 4 části a to na Horní Jirčany, Jesenice, Osnice, Zdiměřice. Z celkové rozlohy města je 1209,36 ha půdy orné a 124,75 ha soukromých zahrad. Obec Psáry má rozlohu 1222,22 ha a celkový počet obyvatel je 3751. Psáry se dále dělí na Psáry a Dolní Jirčany. Z celkové rozlohy obce je 516,63 ha orné půdy a 111,51 ha soukromých zahrad. Obec Vestec o celkové rozloze 472,12 ha s 2422 obyvateli, má pouze jednu část. Z celkové rozlohy obce je 331,52 ha orné půdy a 17,86 ha soukromých zahrad. Obec Dolní Břežany s celkovou rozlohou 1064,43 ha a s celkovým počtem obyvatel 3885. Dolní Břežany se dále dělí na 4 části a to na Jarov, Zálepy, Lhotu a Dolní Břežany. Z celkové rozlohy připadá 477,59 ha na ornou půdu a 54,64 ha na soukromé zahrady. Průměrný věk obyvatel sledovaných obcí je 35,75 let. Počet živě narozených dětí 242, zemřelo 78 obyvatel. Přistěhovalo se 1169 a odstěhovalo se 641 obyvatel. Ve věkové kategorii 0 - 14 let se nachází 4486 obyvatel a ve věkové kategorii 65 a více let se nachází 1847 obyvatel (ČSÚ, 2015). Věková kategorie 0 - 14 let převažuje nad kategorií druhou, tento region tedy nestárne.

Obr. 3. Vizualizace vytyčení zkoumaného území v regionu Jesenice u Prahy. Na mapě jsou znázorněny obce Vestec, Dolní Břežany, Psáry a Jesenice.

Zdroj: Graficky upraveno, podkladová mapa dostupná z google maps.

Město Jesenice u Prahy má na svém území a to včetně katastrálních území Horní Jirčany, Osnice a Zdiměřice obytné plochy převážně klasifikované jako čistě obytná území, na kterých je nepřipustné chování hospodářských zvířat. Osnice a Zdiměřice se nacházejí v ochranné zóně Průhonického parku. Na území se dále nachází několik vodních ploch, pozemky určené k plnění funkcí lesa, golfové hřiště, zemědělská půda, zahrady, sady, ÚSES, plochy veřejné zeleně a občanské vybavení (Územní plán Jesenice u Prahy, 2006). Obec Psáry má na svém katastrálním území taktéž převážně bydlení městského typu. V části obce Dolní Jirčany se nachází chatová oblast, která se rozkládá částečně v urbanizované části a částečně krajinném prostředí. Pozemky plnící funkci lesa, veřejná zeleň (např. pobytové louky), vodní plochy (rybník Junčák a Kukulák), pramení zde Záhořanský potok. Dále je zde areál cihelny (Územní plán Psáry, 2012). Obec Vestec má na svém území biokoridor zahrnující dvě vodní plochy, velké množství pozemků sloužících jako území průmyslové výroby a skladů. Drobné pozemky plnící funkce lesa, následně čistě obytná, všeobecně obytná a smíšená obytná území

a také plochy orné půdy náležící do zemědělského půdního fondu (Územní plán Vestec, 2006). Dolní Břežany na katastrálním území Zálepy tvoří většinu pozemků pozemky určené pro bydlení v rodinných domech, několik pozemků klasifikovaných jako bydlení venkovského typu a vysoký počet tvoří plochy určené pro rodinnou rekreaci. V těsném okolí se nacházejí lesní plochy. Nachází se zde i plocha občanského vybavení. V katastrálním území Jarov se nachází pouze plochy určené k rodinné rekreaci. Na katastrálním území Lhota se nachází převážně pozemky určené pro bydlení v rodinných domech a pozemky klasifikované jako bydlení venkovského typu. Na návsi se nachází vodní nádrž. V Dolních Břežanech jsou plochy určené pro bydlení v rodinných domech, bydlení venkovského typu, smíšené obytné městské a ve středu obce obytné v centrech měst. Dále se zde nacházejí malá a střední komerční zařízení, tělovýchovná a sportovní zařízení, veřejná infrastruktura a veřejná zeleň s vodními plochami. Na katastrálním území se dále nacházejí pozemky plnící funkce lesa a plochy zemědělské půdy, lokální biokoridor a biocentrum, regionální biocentrum a nadregionální biokoridor (Územní plán Dolní Břežany, 2016).

V Jesenici bylo 1620 podnikatelských subjektů se zjištěnou aktivitou. Největší podíl byl zaznamenán v oblasti velkoobchod, maloobchod, údržba motorových vozidel (470 subjektů) a 281 subjektů v oblasti profesní, vědecké a technické činnosti. V Dolních Břežanech bylo 776 podnikatelských subjektů se zjištěnou aktivitou, převažovaly stejné dvě oblasti jako v Jesenici, 183 subjektů v prvním odvětví a 147 ve druhém. Ve Vestci bylo zjištěno 603 subjektů, 219 v prvním odvětví a 94 ve druhém. Ve Psárech bylo zjištěno 672 subjektů, 163 v prvním odvětví a 121 ve druhém. U všech sledovaných obcí bylo nejvíce subjektů zjištěno v odvětví velkoobchod, maloobchod, údržba motorových vozidel a následně v oblasti profesní, vědecké a technické činnosti (ČSÚ, 2016).

Obr.4. Pohled na novou zástavbu v Dolních Jirčanech (část obce Psáry). Zdroj: Turková, říjen 2016.

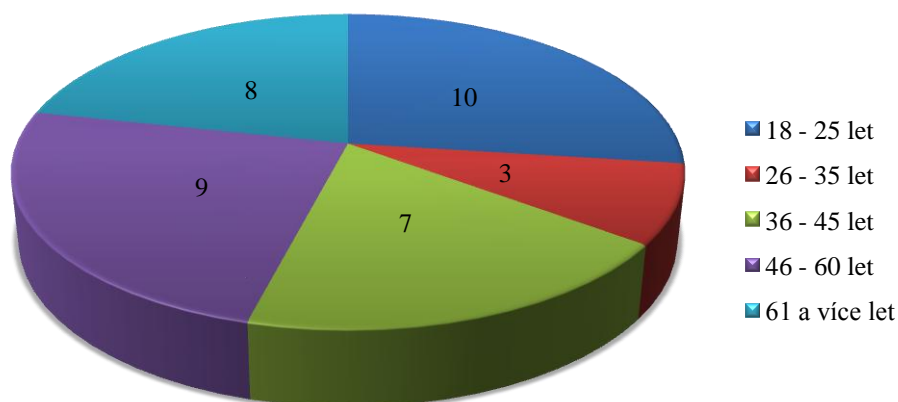
5. Výsledky

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 100 respondentů. V každé oblasti tedy 50 respondentů. Dotazník obsahoval 21 otázek. U většiny otázek bylo nutno zvolit jednu odpověď, u menší části otázek bylo možno zvolit více odpovědí. Souhrnné výsledky dotazníkového šetření pro každou oblast zvlášť jsou zaznamenány v tabulkách (s výjimkou identifikačních otázek), umístěných v samostatných přílohách na konci práce (Příloha č. 2 a Příloha č. 3).

5.1 Výsledky dotazníkového šetření - Klatovsko

V regionech Klatovska se průzkumu zúčastnilo 37 žen a 13 mužů, tedy 74 % žen a 26 % mužů.

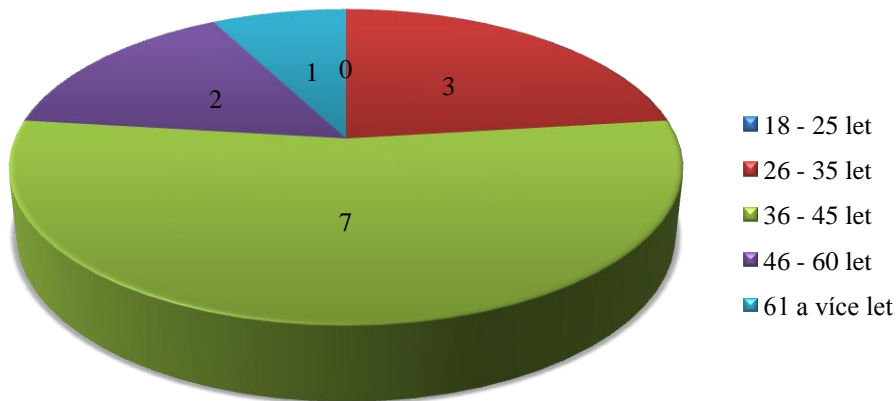
Věková kategorie - ženy

Graf. 1. Věková kategorie - ženy. Zdroj: dotazníkové šetření.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 37 žen ($N = 37$, 100%), nejvíce dotázaných žen se nachází ve věkové kategorii 18 – 25 let a to celkem 10 (27 %). Druhou nejpočetnější skupinou je kategorie 46 – 60 let, ve které se nachází celkem 9 žen (24 %). Třetí nejpočetnější skupinou je věková kategorie 61 a více let, kde se nachází celkem 8 dotazovaných žen (22 %). V kategorii 36 – 45 let se nachází celkem 7 žen (19 %) a nejméně početně zastoupenou věkovou kategorií je 26 – 35 let, kde se nacházejí 3 zbývající dotázané ženy (8 %).

Věková kategorie - muži

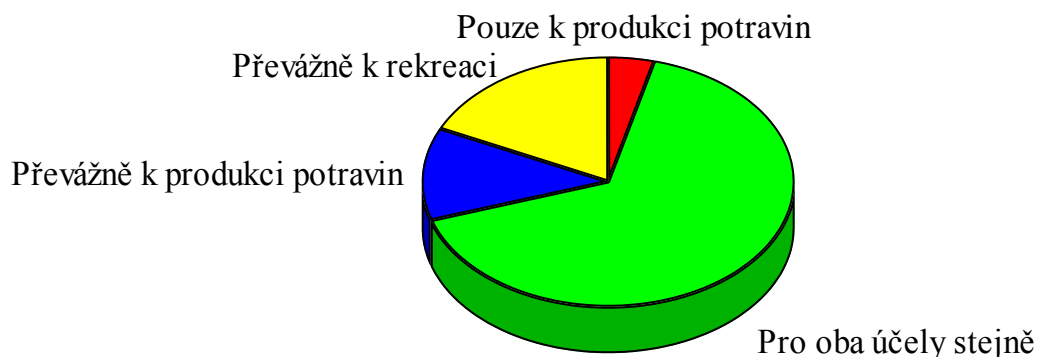

Graf. 2. Věková kategorie - muži. Zdroj: dotazníkové šetření.

Z celkového počtu dotázaných mužů ($N = 13$, 100 %), se jich nejvíce nachází ve věkové kategorii 36 – 45 let a to celkem 7 (54 %), druhou nejpočetněji obsaženou věkovou kategorií je 26 – 35 let, ve které se nacházejí celkem 3 dotázaní muži (23 %). Ve věkové kategorii 46 – 60 let se nachází celkem 2 dotázaní muži (15 %) a ve věkové kategorii 61 a více let pouze jeden muž (8 %). Ve věkové kategorii 18 – 25 let nebyl zaznamenán jediný respondent z řad mužů (0 %).

Respondentům byla dále položena otázka (číslo 4 a 5 – předchozí otázky byly identifikačního charakteru, pohlaví, věková kategorie a lokalita), zda bydlí v oblasti trvale. Celkem 44 respondentů bydlí v oblasti Klatovsko trvale (88 %). Dále 4 dotázaní přebývají v oblasti formou druhého bydlení (8 %) a 2 dotázaní (4 %) jezdí do oblasti na dovolenou (za příbuznými apod.). Ze 44 obyvatel oblasti, kteří zde bydlí trvale, jich 6 přebývá v bytě (13,6 %), 34 v rodinném domě (77,3 %) 3 v zemědělské usedlosti (6,8 %) a 1 respondent zvolil odpověď „Jiný způsob bydlení“ (2,3 %). Dotázaní, kteří přebývají v oblasti formou druhého bydlení, bydlí v místě svého trvalého bydliště v bytě ve 2 případech a v rodinném domě a zemědělské usedlosti vždy po jednom případě. Dva dotázaní, kteří jezdí do oblasti na dovolenou, bydlí v místě svého trvalého bydliště v jednom případě v bytě a ve druhém v rodinném domě.

Otázka č. 6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, balkon, apod.)?

Graf. 3. Otázka č. 6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, balkon, apod.)?. Zdroj: dotazníkové šetření.

Pouze pro produkci potravin využívají svou zahradu celkem 2 dotázaní (4 %), převážně pro produkci potravin využívá svou zahradu celkem 6 dotázaných (12 %), převážně k rekreaci využívá svou zahradu celkem 9 dotázaných (18 %) a pro oba účely stejně využívá svou zahradu, či jiný prostor (např. terasu) celkem 33 dotázaných (66 %).

Dále byla respondentům položena otázka (číslo 7.): Z jakého důvodu nevyžíváte/či zcela nevyžíváte svou zahradu (terasu, balkon, apod.), k produkci potravin?. Celkem 20 respondentů zvolilo odpověď „Nedostatek času na péči“ (40 %), 13 (26 %) respondentů zvolilo odpověď „Zahradu (případně terasu, balkon, apod.), využívám zcela pro produkci potravin“, 10 respondentů (20 %) zvolilo odpověď „Zahradu (případně balkon, terasa, apod.) slouží k převážně k trávení volného času“, 5 respondentů (10 %) zvolilo odpověď „nedostatek sil na péči“ a 2 respondenti (4 %) zvolili odpověď „zahradu (případně balkon, terasa, apod.) je pouze dekorativní“.

Otázka č. 8. Plánujete svou zahradu (případně balkon, terasu, apod.) v budoucnu využívat k produkci potravin?

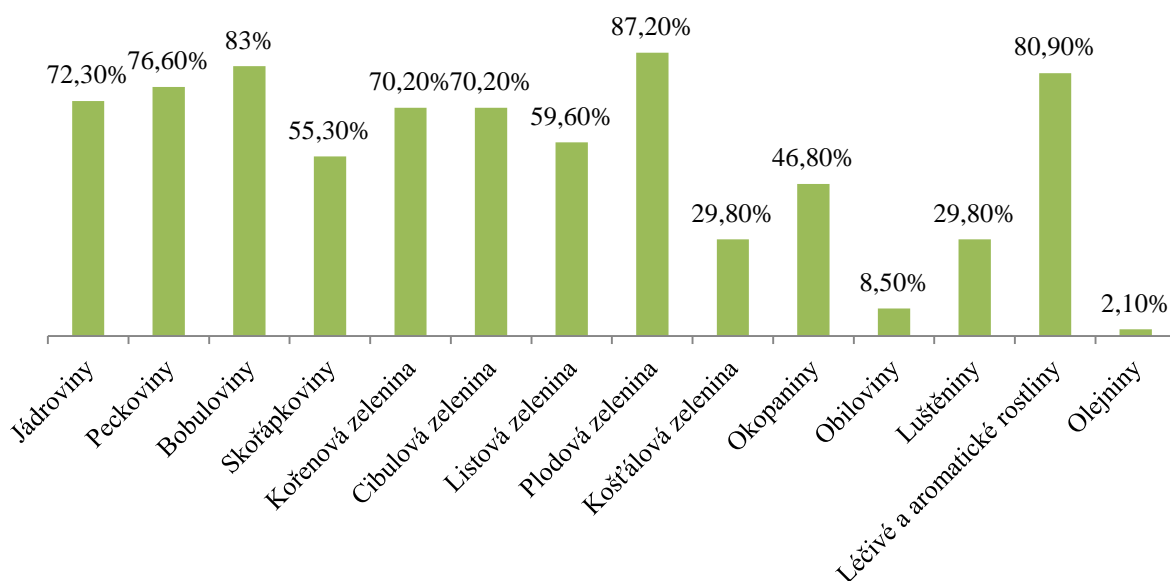
Graf. 4. Otázka č. 8. Plánujete svou zahradu (případně balkon, terasu, apod.) v budoucnu využívat k produkci potravin. Zdroj: dotazníkové šetření.

Na tuto otázku zvolilo odpověď „Ano stejně jako v současné době“ 29 respondentů (58 %), druhou nejčastější volenou odpovědí byla možnost „Ano, více než v současné době“. Tuto odpověď zvolilo celkem 9 respondentů (18 %). Odpověď „Ano, méně než v současné době“ zvolilo 6 respondentů (12 %) a odpověď „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“ zvolilo také 6 respondentů (12 %).

Otázka číslo 9. „Z jakého důvodu jste zvolil(a) předcházející odpověď“, nabízela možnost zvolit více odpovědí. Nejčastěji volenou odpovědí byla varianta „Známost původu potravin“, tuto možnost zvolilo celkem 27 respondentů (27 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí), celkem 23 respondentů (23 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí) zvolilo variantu „Záliba v pěstování“, 22 respondentů (22 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí) zvolilo odpověď „Alespoň částečná potravinová soběstačnost“, 13 respondentů (13 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí) zvolilo odpověď „Kontakt s přírodou“, v 9 případech (9 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí) byla zvolena varianta „Rodinná tradice“. Celkem 6 respondentů (6 % z celkového počtu zaznamenaných odpovědí) zvolilo jako jedinou odpověď „V předešlé otázce jsem zvolil (a) odpověď: „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“.

Na další otázku (číslo 10.) „Pěstujete nějaké rostliny nebo jejich plody ke konzumaci“, odpovědělo celkem 47 respondentů (94 %) „Ano“ a 3 respondenti (6 %) „Ne“ z celkového počtu 50 respondentů.

Otázka č. 11. Pokud ano, o jaké rostliny se jedná?

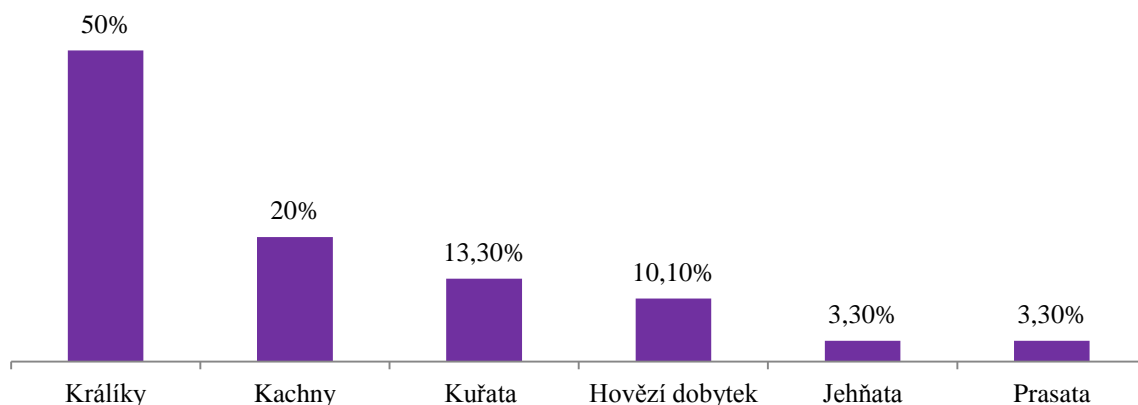
Graf. 5. Otázka č. 11. Pokud ano, o jaké rostliny se jedná?. Zdroj: dotazníkové šetření. Procenta představují podíl z odpovědí zaznamenaných v dotaznících.

Tato otázka navazuje na předchozí a konkretizuje kategorie jednotlivých pěstovaných rostlin. Celkem 41 respondentů (87,2 % ze 47 respondentů co rostliny pěstují), zvolilo kategorii plodová zelenina, 39 respondentů (83 %) zvolilo kategorii bobuloviny a ostatní drobné ovoce. Dále 38 z celkového počtu 50 dotázaných zvolilo kategorii léčivé a aromatické rostliny (80,9 %), 36 respondentů (76,6 %) zvolilo kategorii peckoviny, 34 respondentů (72,3 %) zvolilo kategorii jádroviny, 33 respondentů (70,2 %) zvolilo kategorii cibulová zelenina a kořenová zelenina (70,2 %), 28 respondentů (59,6 %) zvolilo kategorii listová zelenina, 26 kategorií skořápkoviny (55,3 %), 22 kategorií okopaniny (46,8 %), 16 kategorií luštěniny (29,8 %), 14 kategorií košťálová zelenina (29,8 %), 4 kategorií obiloviny (8,5 %), 1 respondent zvolil kategorii olejniny (2,1 %) a 3 respondenti (6 % z 50 respondentů) z celkového počtu dotázaných nepěstují žádné rostliny ani jejich plody ke konzumaci.

Další otázka (číslo 12.) byla orientována na způsob nakládání s výpěstky. Z celkového počtu 50 respondentů, si opět 3 vybrali možnost „nepěstují žádné rostliny ke konzumaci“ (6 % z celkového počtu respondentů). Na tuto otázku si mohli dotázaní zvolit více možných odpovědí. Celkem 46 respondentů (45,54 % z celkového počtu kladných odpovědí) zvolilo odpověď „Přímá konzumace“, 26 zvolilo (25,74 % z celkového počtu kladných odpovědí) odpověď „Zavařování“, 24 respondentů (23,76 % z celkového počtu kladných odpovědí)

„Jiný způsob dlouhodobého skladování (např. zamražení)“, 4 dotázaní (3,96 % z celkového počtu kladných zaznamenaných odpovědí) zvolili možnost „sousedská výměna“ a 1 respondent (1 % z celkového počtu kladných odpovědí) zvolil možnost „prodej“.

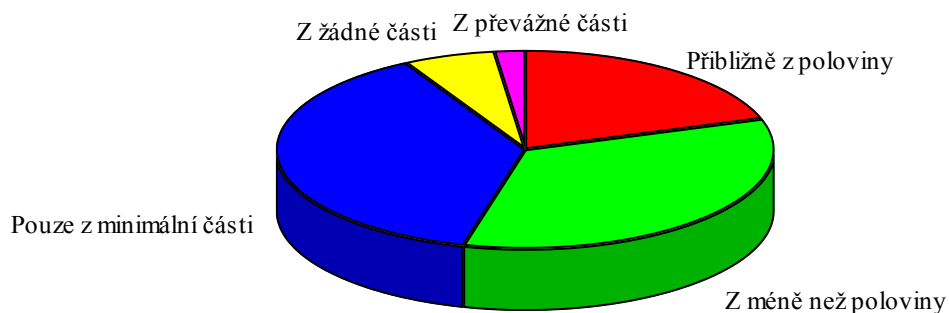
Otázka č. 13. Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci?

Graf. 6. Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci?. Zdroj: dotazníkové šetření. Tento graf znázorňuje podíl jednotlivých odpovědí z celku. Na otázku bylo možné zvolit více odpovědí. Celkem 31 respondentů (62 %) zvolilo odpověď „Nechovám žádná zvířata ke konzumaci“. Ze zbylých 19 (38 % z celkového počtu) respondentů jich 15 zvolilo „králíky“ (50 % z kladných odpovědí), 6 „kachny“ (20 % z kladných odpovědí), 4 „kuřata“ (13,3 % z kladných odpovědí), 3 „hovězí dobytek“ (10,1 % z kladných odpovědí), 1 „jehňata“ (3,3 % z kladných odpovědí) a 1 „prasata“ (3,3 % z kladných odpovědí).

Otázka číslo 14. Máte některé živočišné výrobky vlastní výroby/produkce?. U této otázky bylo možno zvolit více odpovědí. Celkem 30 respondentů zvolilo odpověď „Nemám žádné živočišné výrobky vlastní produkce/výroby“ (60 % z celkového počtu 50 respondentů). Zbývajících 20 (40 % z celkového počtu 50 dotázaných) respondentů odpovídalo následovně: v 18 případech jako odpověď „vejce“ (62,1 % z celkového počtu kladných odpovědí) v 6 případech „med“ (20,7 % z celkového počtu kladných odpovědí), v 3 případech „uzeniny“ (10,3 % z celkového počtu kladných odpovědí) a ve 2 případech „mléko“ (6,9 % z celkového počtu kladných odpovědí).

Otázka č. 15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?

Graf. 7. Otázka č. 15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?
Zdroj: dotazníkové šetření.

Na tuto otázku odpovědělo 19 respondentů „Pouze z minimální části“ (38 %), 17 respondentů „Z méně než poloviny“ (34 %), 10 respondentů „Přibližně z poloviny“ (20 %), 3 respondenti zvolili odpověď „Z žádné části“ (6 %) a 1 respondent zvolil odpověď „Z převážné části“ (2 %).

Otázka číslo 16. Na jak dlouho Vámi vyprodukované potraviny vystačí?. V tomto případě mohli dotázaní opět zvolit více odpovědí. Celkem 3 respondenti zvolili jako jedinou odpověď „Neprodukuji žádné potraviny“ (6 % z celkového počtu dotázaných). Zbývajících 47 respondentů odpovídalo následovně: 37 respondentů zvolilo možnost „Přes sezónu“ (46,8 % z celkového počtu kladných odpovědí), 32 respondentů (40,5 % z celkového počtu kladných odpovědí) zvolilo možnost „Jako doplněk jídelníčku po celý rok (např. marmelády, kompoty)“ a 10 respondentů (12,7 % z celkového počtu kladných odpovědí) zvolilo možnost krátkodobě (např. na několik jídel)“.

Otázka číslo 17. Patří do Vašeho jídelníčku produkty z domácí produkce někoho jiného (příbuzných, přátel), či např. farmářské produkty z místních farem?. Na tuto otázku odpovědělo 37 respondentů „Ano“ (74 %) a 13 respondentů „Ne“ (26 %).

Otázka číslo 18. Jak často jezdíte obvykle nakupovat?. Celkem 24 respondentů (48 %) zvolilo možnost „Více než jednou týdně“, 24 respondentů (48 %) zvolilo odpověď „Jednou týdně“, a zbývajících 2 respondenti zvolili možnost „Jednou za dva týdny“ (4 %).

Otázka číslo 19. Jak daleko jezdíte obvykle nakupovat?. Celkem 33 respondentů (66 %) zvolilo odpověď „Více než 5 km daleko“, 11 respondentů (22 %) zvolilo odpověď „V místě bydliště“ a zbývajících 6 respondentů (12 %) zvolilo odpověď „Do 5 km“.

Graf. 8. Otázka č. 20. Co nakupujete z potravin v největší míře?. Zdroj: dotazníkové šetření. V této otázce si mohli respondenti opět zvolit více možností. Nejčastěji volenou možností a to ve 43 případech bylo „Pečivo“ (86 % z 50 respondentů), dále ve 40 případech „Mléčné výrobky“ (80 % z 50 respondentů), ve 39 případech (78 % z 50 respondentů) „Základní potraviny“ (sůl, mouka, apod.)“, ve 32 případech „Maso“ (64 % z 50 respondentů), ve 26 případech „Uzeniny“ (52 % z 50 respondentů), v 16 případech „Zelenina“ (32 % z 50 respondentů) a v 16 případech „Ovoce“ (32 % z 50 respondentů), v 6 případech „Sladkosti“ (12 % z 50 respondentů) a ve 3 případech „Slané pochutiny“ (6 % z 50 respondentů).

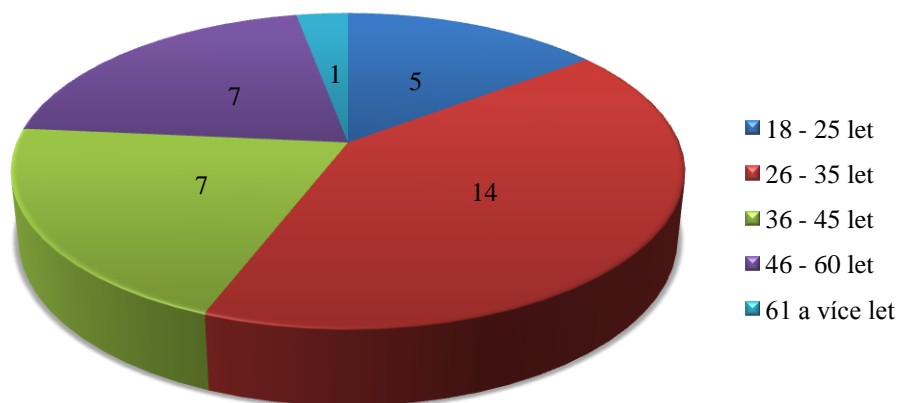
Otázka číslo 21. Zajímáte se o původ a složení potravin?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 47 respondentů „Ano“ (94 %) a 3 respondenti „Ne“ (6 %). Na poslední otázku číslo 22. Myslíte si, že je potravinová soběstačnost (rovnováha mezi přírodními zdroji pro produkci potravin daného území a celkovou spotřebou potravin na daném území) v dnešní době

aktuálním tématem i v České republice?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 41 respondentů „Ano“ (82 %) a 9 respondentů „Ne“ (18 %).

5.2 Výsledky dotazníkového šetření – Jesenice u Prahy

Dotazníkového šetření se v oblasti Jesenice u Prahy zúčastnilo celkem 34 žen (68 %) a 16 mužů (32 %). Celkově tedy 50 respondentů (100 %).

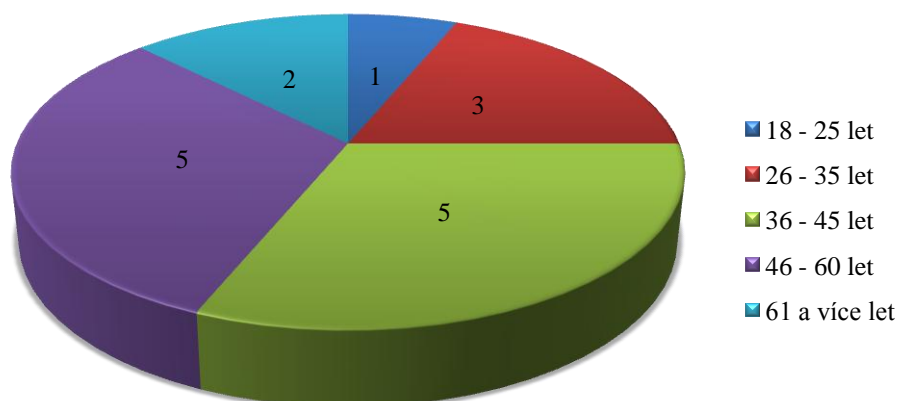
Věková kategorie - ženy

Graf. 9. Věková kategorie – ženy. Zdroj: dotazníkové šetření.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 34 žen ($N = 34$, 100 %). Nejvíce početně zastoupenou skupinou byla kategorie 26 – 35 let, ve které se nacházelo 14 žen (41 %), dále kategorie 46 – 60 let a 36 – 45 let, v obou kategoriích po 7 ženách (21 % a 21 %), v kategorii 18 – 25 let se nacházelo 5 z dotázaných žen (15 %) a v kategorii 61 a více se let se nacházela pouze jedna dotázaná žena (3 %).

Věková kategorie - muži

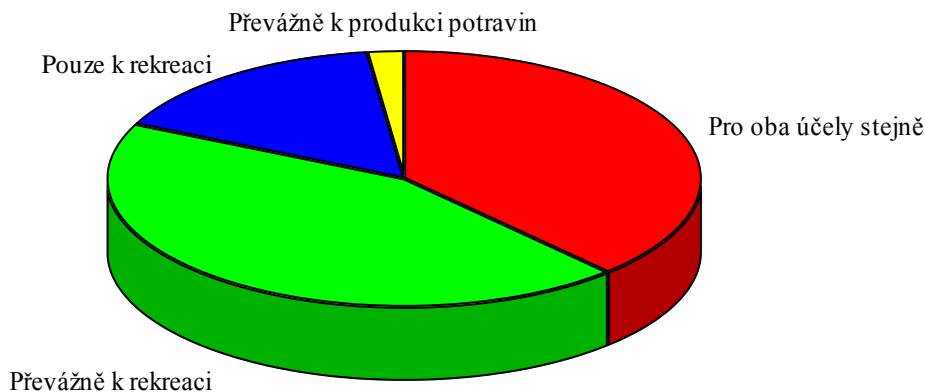

Graf. 10. Věková kategorie – muži. Zdroj: dotazníkové šetření.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 16 mužů ($N = 16$, 100 %). Nejvíce dotázaných mužů se nachází v kategorii 36 – 45 let a to celkem 5 mužů (31 %), v kategorii 46 – 60 let se nachází také celkem 5 mužů (31 %). Ve věkové kategorii 26 – 35 let se nacházejí celkem 3 muži (19 %). Dále ve věkové kategorii 61 a více let se nacházejí 2 muži (13 %) a ve věkové kategorii 18 – 25 let se nachází 1 muž (6 %).

Otázky č. 4 a 5 se týkají bydlení. Celkem 42 (84 % z) respondentů z celkového počtu dotázaných, bydlí v oblasti trvale, z toho 30 (71,4 % ze 42 bydlících v lokalitě trvale) respondentů bydlí v rodinném domě a 12 respondentů (28,6 % ze 42 bydlících v lokalitě trvale) bydlí v bytě. Ze zbývajících 8 (16 % z celkového počtu dotázaných) respondentů, zde celkem 7 (87,5 %) přebývá formou druhého bydlení, z toho 4 dotázaní bydlí (57,14 % z přebývajících v oblasti formou druhého bydlení) v rodinném domě a 3 v bytě (42,86 % z přebývajících v oblasti formou druhého bydlení). Zbývající respondent v oblasti tráví dovolenou (12,5 %) a v místě svého trvalého bydliště bydlí v bytě.

Otázka č. 6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, balkon, apod.)?

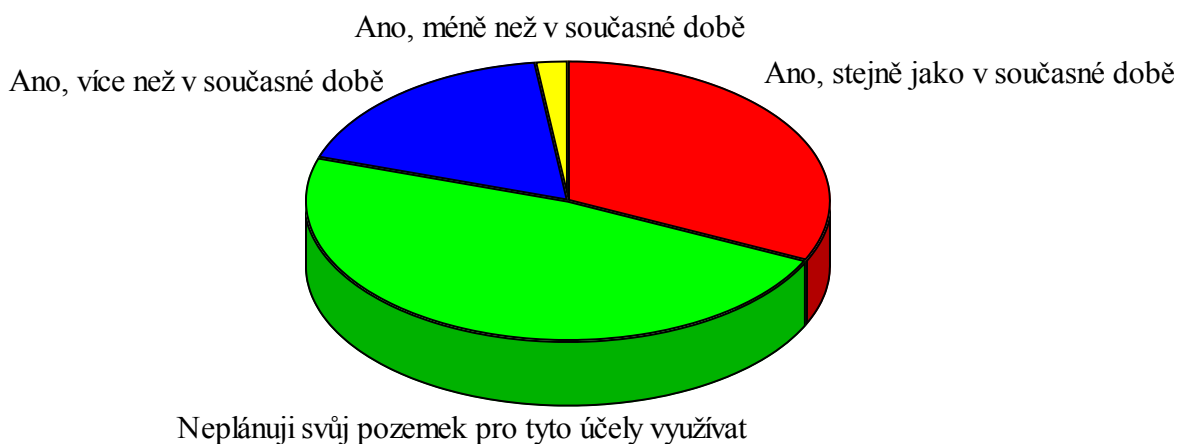

Graf. 11. Otázka č. 6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, balkon, apod.)?. Zdroj: dotazníkové šetření.

Celkem 22 respondentů (44 %) z celkového počtu 50 dotázaných využívá svoji zahradu či jiný podobný prostor převážně k rekreaci. Převážně k produkci potravin pak svou zahradu apod., využívá 1 respondent (2 %). Pro oba účely stejně využívá zahradu celkem 19 respondentů (38 %). Pouze k rekreaci využívá svou zahradu apod., celkem 8 respondentů (16 %). Pouze pro produkci potravin nevyužívá svou zahradu, či jiný prostor žádný respondent (0 %).

Otázka č. 7. Z jakého důvodu nevyužíváte/či zcela nevyužíváte svou zahradu (balkon, terasu, apod.) k produkci potravin?. Z celkového počtu 50 dotázaných odpovědělo na tuto otázku celkem 20 respondentů (40 %) „Zahrada (apod.), slouží převážně k trávení volného času“. Celkem 14 respondentů (28 %) zvolilo odpověď „Nedostatek času na péči“. Celkem 10 respondentů (20 %) zvolilo odpověď „Zahrada (apod.) je pouze dekorativní, ne účelová“. Celkem 3 respondenti (6 %) zvolili odpověď „Nedostatek sil na péči“ a zbývajících 3 respondenti (6 %) zvolili odpověď „Zahradu (apod.) využívám zcela pro produkci potravin“.

Otázka č. 8. Plánujete svou zahradu (případně balkon, terasu, apod.) v budoucnu využívat k produkci potravin?

Graf. 12. Otázka č. 8. Plánujete svou zahradu (případně balkon, terasu, apod.) v budoucnu využívat k produkci potravin?. Zdroj: dotazníkové šetření.

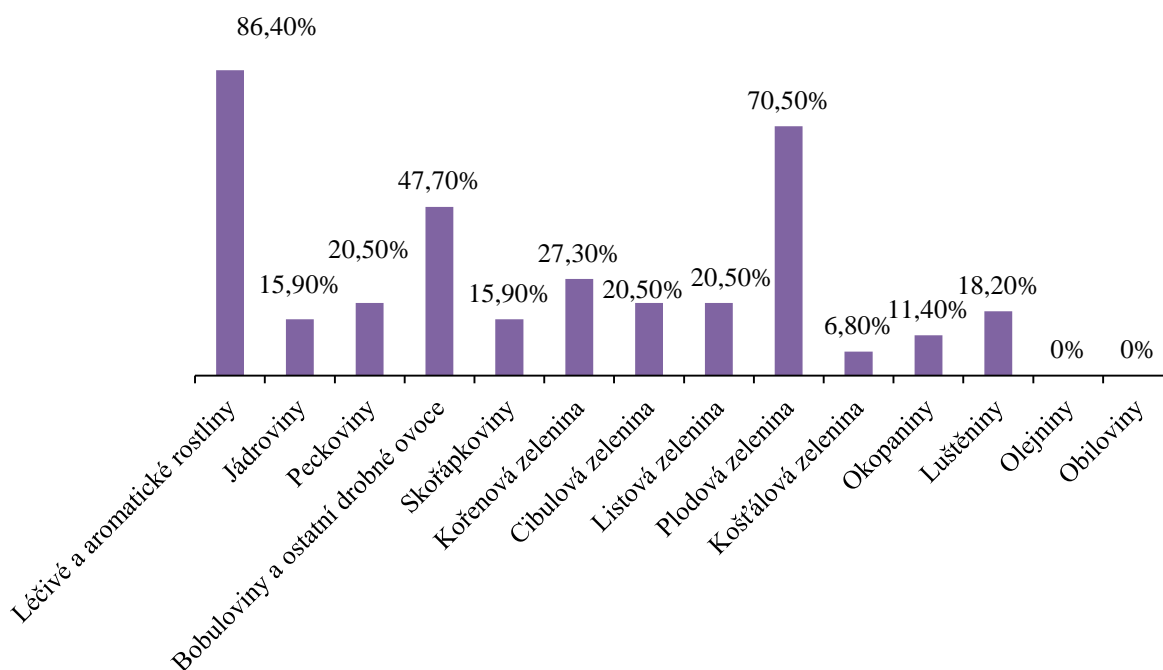
Celkem 24 respondentů (48 %) z celkových 50 dotázaných zvolilo odpověď „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“. Celkem 16 respondentů (32 %) zvolilo odpověď „Ano stejně jako v současné době“. Celkem 9 respondentů (18 %) zvolilo odpověď „Ano, více než v současné době“. Zbývajících 1 respondent (2 %) zvolil odpověď „Ano, méně než v současné době“.

Otázka č. 9. Z jakého důvodu jste zvolil (a) předcházející odpověď?. Tato otázku přímo navazuje na otázku předcházející. Jedná se o otázku nabízející možnost zvolit si více odpovědí. Z celkového počtu zaznamenaných odpovědí zvolilo celkem 24 respondentů (32,43%) jako jedinou odpověď „V předešlé otázce jsem zvolil (a) odpověď: "Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat"“. 14 respondentů (18,92 %) zvolili jako jednu ze svých odpovědí možnost „Záliba v pěstování“. 13 respondentů (17,6 %) zvolilo odpověď „Alespoň částečná potravinová soběstačnost“. Dále 11 respondentů (14,86 %) zvolilo odpověď „Kontakt s přírodou“, 10 respondentů (13,52 %) zvolilo odpověď „Známost původu potravin“

a 2 respondenti zvolili jako jednu ze svých odpovědí „Rodinná tradice“.

Otázka č. 10. Pěstujete nějaké rostliny, či jejich plody ke konzumaci?. Na tuto otázku odpovědělo z celkového počtu 50 dotázaných 44 respondentů (88 %) „Ano“ a 6 respondentů (12 %) „Ne“.

Otázka č. 11 - Pokud ano, o jaké rostliny se jedná?

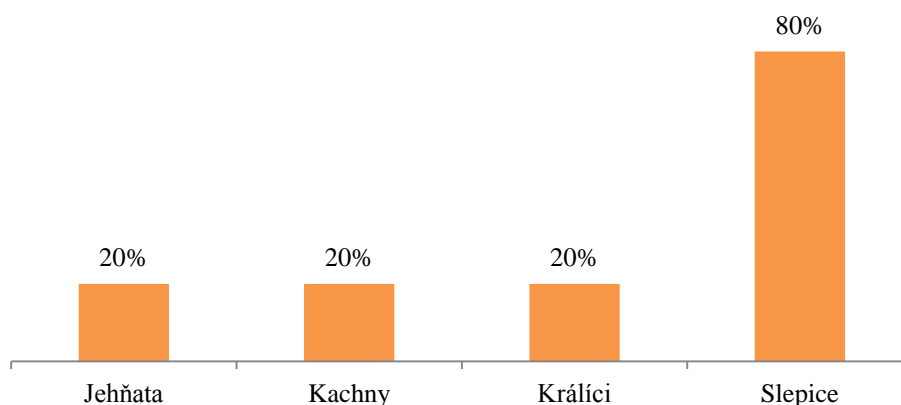
Graf 13. Otázka č. 11 – Jestli ano, o jaké rostliny se jedná?. Zdroj: dotazníkové šetření. Procenta představují podíl z odpovědí zaznamenaných v dotaznících.

Tato otázka nabízela možnost zvolit více odpovědí. Na tuto otázku odpovědělo celkem 6 respondentů (12 %) z 50 záporně, tedy „Nepěstuji žádné rostliny pro konzumaci“. Zbývajících 44 respondentů (88 %) volilo následovně: Celkem 38 respondentů (86,4 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Léčivé a aromatické rostliny“, 31 respondentů (70,5 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Plodová zelenina“, 21 respondentů (47,7 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Bobuloviny a ostatní drobné ovoce“, 12 respondentů (27,3 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Kořenová zelenina“, 9 respondentů (20,5 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Peckoviny“, 9 respondentů (20,5 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Cibulová zelenina“, 9 respondentů (20,5 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Listová zelenina“, 8 respondentů (18,2 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Luštěniny“, 7

respondentů (15,9 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Skořápkoviny“, 7 respondentů (15,9 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Jádroviny“, 5 respondentů (11,4 %) zvolilo možnost „Okopaniny“, 3 respondenti (6,8 % ze 44 respondentů) zvolilo možnost „Košťálová zelenina“. Možnosti „Olejniny“ a „Obiloviny“ nezvolil žádný z dotázaných.

Otázka č. 12. Jak nejčastěji nakládáte s výpěstkem?. Na tuto otázku bylo možno zvolit více odpovědí. Celkem 6 respondentů (12 %) z celkového počtu 50 respondentů, zvolilo možnost „Nepěstují žádné rostliny“. Zbývajících 44 respondentů volilo odpovědi následovně: 43 respondentů (97,3 % ze 44 respondentů) zvolilo odpověď „Přímá konzumace“, 11 respondentů (25 % ze 44 respondentů) zvolilo odpověď „Zavařování“, 8 respondentů (18,2 % ze 44 respondentů) zvolilo odpověď „Jiný způsob dlouhodobého skladování (např. zamražení)“, 2 respondenti (4,5 % ze 44 respondentů) zvolilo odpověď „Sousedská výměna“.

Otázka č. 13 - Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci?

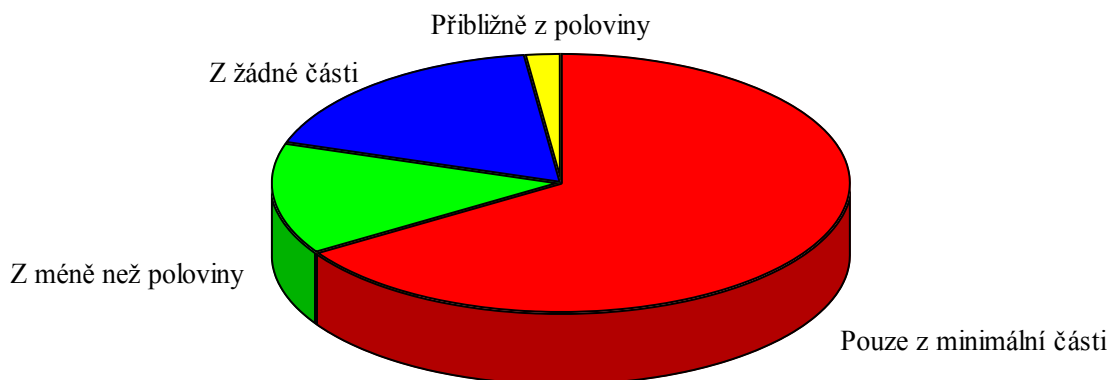

Graf 14. Otázka č. 13. Zdroj: dotazníkové šetření.

Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci?. Respondenti mohli na tuto otázku zvolit více odpovědí. Na tuto otázku odpovědělo celkem 45 respondentů (90 % z celkového počtu dotázaných) „Nechovám žádná hospodářská zvířata ke konzumaci“. Zbývajících 5 respondentů (10 % z celkového počtu dotázaných) volilo následovně: 4 respondenti (80 % z celkově 5 respondentů) zvolilo odpověď „Slepice“, 1 dotázaný (20 % z celkově 5 respondentů) zvolil odpověď „Králíci“, 1 dotázaný (20 % z celkově 5 respondentů) zvolil odpověď „Kachny“, 1 dotázaný (20 % z celkově 5 respondentů) zvolil odpověď „Jehňata“. U zbývajících možností (prasata, hovězí dobytek, apod.) nebyla zaznamenána žádná kladná odpověď.

Otázka č. 14. Máte některé živočišné výrobky vlastní výroby/produkce?. Tato otázka nabízela respondentům možnost výběru více odpovědí. Na tuto otázku odpovědělo 42 respondentů (84 % z 50) „Nemám žádné živočišné výrobky vlastní výroby/produkce“. Zbývajících 8 respondentů (16 % z 50), volilo následovně: 6 respondentů (75 % z celkově 8 respondentů) zvolilo odpověď „Vejce“, 1 respondent (12,5 % z celkově 8 respondentů) zvolil odpověď „Jogurty“, 1 respondent (12,5 % z celkově 8 respondentů) zvolil odpověď „Sýry“, 1 respondent (12,5 % z celkově 8 respondentů) zvolil odpověď „Med“.

Otázka č. 15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?

Graf 15. Otázka č. 15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?.
Zdroj: dotazníkové šetření.

Na tuto otázku odpovědělo 33 respondentů (66 % z celkového počtu respondentů) „Pouze z minimální části“, dále 9 respondentů (18 % z celkového počtu respondentů) zvolilo odpověď „Z žádné části“, 7 respondentů (14 % z celkového počtu respondentů) zvolilo odpověď „Z méně než poloviny“ a 1 respondent (2 % z celkového počtu respondentů) zvolil odpověď „Přibližně z poloviny“.

Další otázka č. 16. Na jak dlouho Vámi vyprodukované potraviny vystačí?. Na tuto otázku bylo možno zvolit více odpovědí. Celkem 10 respondentů (20 % z celkových 50 dotázaných)

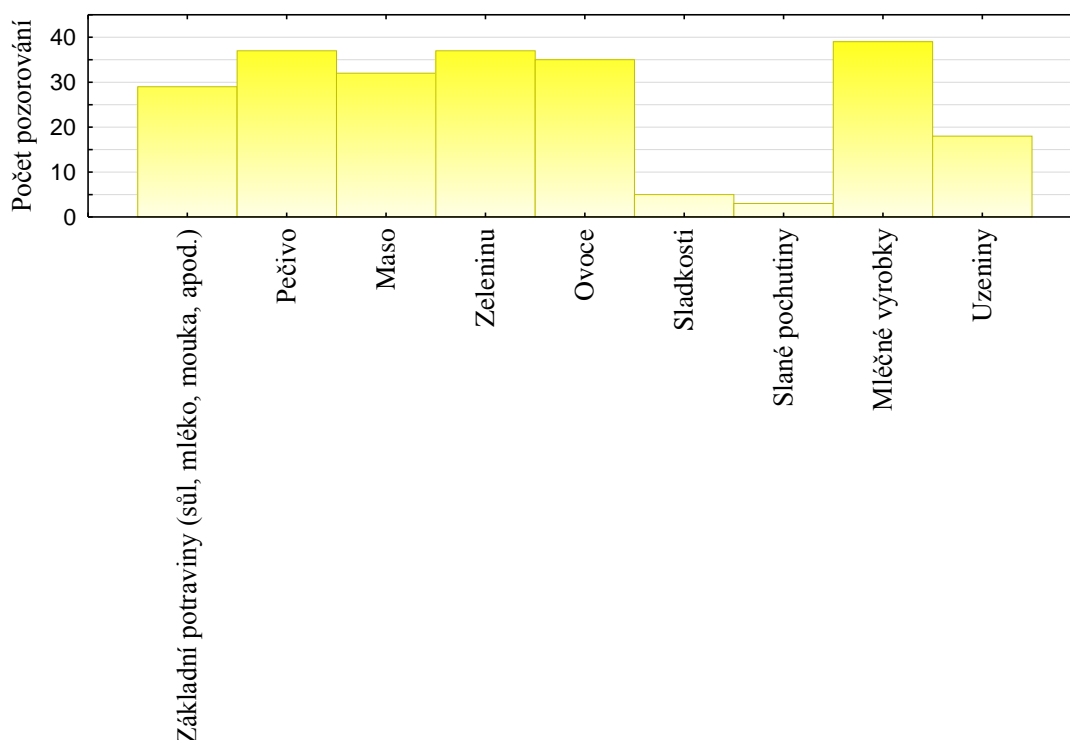
je přesvědčeno o tom, že neprodukuje žádné potraviny. Zbývajících 40 respondentů, volilo následovně: 22 respondentů (55 % ze zbývajících 40 dotázaných) zvolilo odpověď „Krátkodobě (např. na několik jídel), 19 respondentů (47,5 % ze zbývajících 40 dotázaných) zvolilo odpověď „Přes sezónu (např. čerstvá zelenina), 10 respondentů (25 % ze zbývajících 40 dotázaných) a 8 respondentů (20 % ze zbývajících 40 dotázaných) zvolilo odpověď „Jako doplněk jídelníčku po celý rok (např. marmelády, kompoty)“.

Otázka č. 17. Patří do Vašeho jídelníčku produkty z domácí produkce někoho jiného (příbuzných, přátel), či např. farmářské produkty z místních farem?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 41 respondentů (82 % z celkového počtu respondentů) „Ano“ a zbývajících 9 respondentů (18 % z celkového počtu respondentů) zvolilo „Ne“.

Otázka č. 18. Jak často jezdíte obvykle nakupovat?. Na tuto otázku odpovědělo 28 respondentů (56 % z celkového počtu dotázaných) „Více než jednou týdně“, 20 respondentů (40 % z celkového počtu dotázaných) „Jednou týdně“, 1 respondent (2 % z celkového počtu dotázaných) odpověděl „Jednou za dva týdny“ a 1 respondent (2 % z celkového počtu dotázaných) odpověděl „Jednou za měsíc“.

Otázka č. 19. Jak daleko jezdíte obvykle nakupovat?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 20 (40 % z celkového počtu dotázaných) „Do 5 km“, dále 15 respondentů (30 % z celkového počtu dotázaných) zvolilo odpověď „V místě bydliště“ a 15 respondentů (30 % z celkového počtu dotázaných) zvolilo odpověď „Více než 5 km daleko“.

Otázka č. 20. Co nakupujete z potravin v největší míře?

Graf. 16. Otázka č. 20. Co nakupujete z potravin v největší míře?. Zdroj: dotazníkové šetření. Na tuto otázku bylo možné zvolit více odpovědí. Celkem 39 respondentů (78 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Mléčné výrobky“, 37 respondentů (74 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Pečivo“, 37 respondentů (74 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Zelenina“, 35 respondentů (70 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Ovoce“, 32 respondentů (64 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Maso“, 29 respondentů (58 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Základní potraviny“, 18 respondentů (36 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Uzeniny“, 5 respondentů (10 % z 50 dotázaných) zvolilo odpověď „Sladkosti“ a 3 respondenti (6 % z 50 dotázaných), zvolilo odpověď „Slané pochutiny“.

Otázka č. 21. Zajímáte se o původ a složení potravin?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 43 respondentů (86 % z celkového počtu dotázaných) kladně „Ano“ a celkem 7 respondentů (14 % z celkového počtu dotázaných) záporně „Ne“.

Otázka č. 22. Myslíte si, že je potravinová soběstačnost (rovnováha mezi přírodními zdroji pro produkci potravin daného území a celkovou spotřebou potravin na daném území) v dnešní době aktuálním tématem i v České republice?. Na tuto otázku odpovědělo celkem 33 respondentů (66 % z 50 dotázaných) kladně „Ano“ a 17 respondentů (34 % z 50 dotázaných) záporně „Ne“.

6. Diskuze

Z výsledků dotazníkového šetření provedeného v obou lokalitách jsou patrné odlišnosti mezi oběma sledovanými lokalitami. Jak již bylo řečeno výše, lokality se odlišují v několika faktorech. Region Klatovska se potýká se stárnutím populace, tato skutečnost se projevila i v provedeném dotazníkovém šetření. Celkem 19 dotázaných z celkového počtu se nachází ve věkových kategoriích nad 46 let. Naopak ve věkové kategorii od 18 let do 35 se v tomto regionu nacházelo celkem 16 z celkového počtu dotázaných s tím, že ve věkové kategorii 18 – 25 let se nacházelo celkem 10 žen a žádný muž. Oproti tomu v lokalitě Jesenice u Prahy se nacházelo 15 dotázaných ve věkové kategorii 46 let a více, z celkového počtu dotázaných. Ve věkové kategorii od 18 do 35 let se nacházelo celkem 23 respondentů z celkového množství dotázaných. V obou lokalitách se dotazníkového šetření zúčastnilo nepoměrně větší množství žen, v regionech Klatovska to bylo celkem 74 % žen a v regionech Jesenice u Prahy 68 %. Toto je pravděpodobně způsobeno z jedné strany větší sdílností žen a ze strany druhé jejich vyšším zastoupením v populaci.

Dle údajů Českého statistického úřadu bylo v roce 2015 skutečně vyšší zastoupení žen v populaci České republiky. Žen bylo v populaci celkem 50,9 % a mužů 49,1 % (ČSÚ, 2016). Rozdíl tedy není příliš výrazný, celkem 1,8 % ve prospěch žen.

Nejčastější formou bydlení je v obou lokalitách rodinný dům. V lokalitě Klatovsko žije v rodinném domě celkem 34 dotázaných a 3 dotázaní bydlí v zemědělské usedlosti. V regionech Jesenice u Prahy bydlí 30 dotázaných v rodinném domě a žádný dotázaný nebydlí v zemědělské usedlosti. Jistě i tato skutečnost může mít vliv na míru potravinové soběstačnosti obyvatel obou lokalit. V lokalitě Jesenice u Prahy je také vyšší podíl bydlících v bytě a to i přes skutečnost, že dotazník byl zveřejněn i obyvatelům města Švihov ve druhé lokalitě. V lokalitě Jesenice u Prahy přebývá celkem 7 respondentů formou druhého bydlení, zatímco ve druhé lokalitě zvolili tuto odpověď pouze 4 respondenti. V tomto případě mohlo dojít ke zkreslení, i když byl výzkum prováděn v období letních dovolených. Možné však je, že druhé bydlení využívají v lokalitě Jesenice u Prahy například obyvatelé vzdálenějších obcí, kteří pracují v Praze, avšak nechtějí v metropoli přímo bydlet.

Do dotazníku byly také zařazeny otázky týkající se využití zahrady, či jiných podobných prostor, kterými jsou například terasy a balkony. Tyto možnosti byly zmíněny také, jelikož je možné i tyto prostory efektivně využívat pro produkci potravin. Existují balkonová rajčata, jahody či okurky. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že je za určitých okolností možné pěstovat na terase v Praze i brokolici. Na rozlehlejší terase je možné

vybudovat i fóliovník. V regionech Klatovska celkem 2 respondenti využívají svou zahradu či podobný prostor pouze k produkci potravin. Tuto možnost nezvolil v druhé sledované lokalitě žádný respondent. Dále v regionech Klatovska celkem 6 respondentů z celkového počtu dotázaných využívá svou zahradu převážně k produkci potravin. Tuto možnost zvolil v druhé lokalitě pouze jeden respondent. V regionech Klatovska využívá zahradu pro oba účely stejně, tedy pro produkci potravin a jiné účely (např. k rekreaci) celkem 33 dotázaných, zatímco v regionech Jesenice u Prahy tuto možnost zvolilo 19 dotázaných. Z těchto čísel je tedy patrné, že se v regionech Klatovska využívají zahrady (a podobné prostory) pro produkci potravin více, než v regionech Jesenice u Prahy. Nejčastější odpovědí na otázku, proč nevyužívají respondenti svou zahradu pro produkci potravin, byla možnost „zahrada slouží převážně k trávení volného času“ a to celkem ve 20 případech. Celkem 40 % dotázaných z této oblasti si tedy pravděpodobně péči o produkční zahradu s volnočasovou aktivitou nespojuje. Oproti tomu nejčastější odpovědí v lokalitě Klatovsko byla možnost „nedostatek času na péči“, kterou volilo také 20 respondentů (40 %).

Dále byla respondentům položena otázka, zda plánují využívat svou zahradu (či jiný podobný prostor) v budoucnosti pro produkci potravin. Na této otázce lze pozorovat současný pohled na potravinovou soběstačnost. V regionech Klatovska zvolilo celkem 6 respondentů možnost „Méně než v současné době“ a 6 respondentů zvolilo možnost „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“, což je celkově 12 z 50 dotázaných, tedy 24 %. Oproti tomu v regionech Jesenice u Prahy zvolil celkem 1 respondent možnost „Méně než v současné době“ a 24 respondentů zvolilo možnost „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“, což je celkově 25 z 50 dotázaných, tedy 50 %. Dalo by se dle těchto výsledků říci, že aspirace po potravinové soběstačnosti má klesající tendenci výrazně silnější v regionech Jesenice u Prahy.

V kontextu s touto problematikou je vhodné zmínit výzkum, který byl proveden v roce 2014 na sousedním Slovensku, kde byla týmem vědců stanovena výměra plochy, na které by bylo možné realizovat plán potravinové soběstačnosti pro čtyřčlennou rodinu. Celkově byla vyměřena na 89,5 ha tak, aby bylo možné realizovat rostlinnou i živočišnou produkci (Rovny et al., 2015). Vzhledem k tomu, že průměrná výměra zahrady např. v obci Biřkov je 0,2 ha (ČÚZK, 2017), není úplná potravinová soběstačnost lehké dosažitelným cílem.

Důvodem pro produkci vlastních potravin byla v regionech Jesenice u Prahy nejčastěji volena „Záliba v pěstování“ a v regionech Klatovska „Známost původu potravin“. Tuto skutečnost si lze vyložit například tak, že v regionech Klatovska mají lidé k pěstování a k zemědělství obecně blíže a proto si lépe dokážou představit možnosti znehodnocení

produktů, zatímco pro obyvatele druhé oblasti, jelikož je tato oblast tvořena populací s nižším věkovým průměrem, je zemědělství v mnoha případech spíše abstraktní, jelikož žijí více městským způsobem života, než obyvatele spíše venkovských regionů Klatovska.

Respondentům byla také položena otázka, zda pěstují rostliny, či jejich plody ke konzumaci. Na tuto otázku odpovědělo kladně celkem 47 dotázaných v regionech Klatovska a 44 respondentů v regionech Jesenice u Prahy. Nejoblíbenější kategorií rostlin v oblasti Jesenice u Prahy jsou Léčivé a aromatické rostliny, tyto plodiny pěstuje celkem 86,4 % z dotázaných. Obliba čerstvých bylin je tedy v této oblasti vysoká. Druhou nejpěstovanější kategorií rostlin je plodová zelenina. Především rajčata jsou velice oblíbená a existuje jich celá řada kultivarů, včetně jich zmíněných balkonových, keříkových apod. Populární jsou také například papriky, okurky a v posledních letech i dýně. Třetí nejpěstovanější kategorií jsou bobuloviny a ostatní drobné ovoce. Do této kategorie patří mnoho dlouhodobě populárních rostlin, jakými jsou například jahody, rybíz, ostružiny apod. V této oblasti jsou tedy populární spíše „zahrádkářské“ kategorie plodin, která mnohdy nevyžadují příliš velký prostor a péči. Oproti tomu ve druhé oblasti je nejpoblíbenější kategorií rostlin plodová zelenina (87,33 %), dále bobuloviny a ostatní drobné ovoce (83,07 %), léčivé a aromatické rostliny (80,94 %), přes 70 % respondentů také pěstuje jádroviny, peckoviny, kořenovou zeleninu a cibulovou zeleninu. Celkově v regionech Klatovska jsou zastoupeny všechny vytyčené kategorie plodin a to včetně obilovin a olejnin. Hodnoty vycházející z této otázky poukazují na to, že v regionech Klatovska jednotliví respondenti pěstují pestřejší paletu plodin, než je tomu u respondentů z oblasti Jesenice u Prahy (viz Graf 5., Graf. 13). Nejčastěji své výpěstky dotázaní v regionech Klatovska přímo konzumují (46 respondentů), tato odpověď byla nejčastěji volena i ve druhém sledovaném regionu (44 respondentů).

Problematika chovu hospodářských zvířat je poněkud omezena spíše městským rázem oblasti Jesenice u Prahy i územními plány, které mnohdy, jak již bylo zmíněno výše, neumožňují klasifikaci pozemků ani chování slepic. V tomto regionu chová hospodářská zvířata ke konzumaci pouze 5 respondentů z celkového počtu dotázaných a ve 4 případech se jedná o slepice. Zde však respondenti měli na mysli s největší pravděpodobností spíše kuřata, než slepice, které se v domácích chovech většinou využívají pro produkci vajec, než pro produkci masa. V případě nedostatečného výkonu v produkci vajec však slouží slepice i ke konzumaci, zpravidla se však pouze pro konzumaci nechovají. Možné také je, že nechovají obyvatelé oblasti Jesenice u Prahy ani kuřata pro produkci masa, ale pouze slepice pro produkci vajec a málo produktivní slepice jsou konzumovány. Proto tito respondenti zvolili v otázce č. 13 možnost slepice a ne kuřata.

Slepice jsou velice oblíbeným hospodářským zvířetem domácích chovů. V roce 2015 bylo v České republice chováno celkem 4,8 mil. kusů nosnic. Celková snáška těchto slepic dosáhla celkem 928 480 tis. kusů vajec. Pro srovnání bylo v zemědělském sektoru v roce 2015 chováno 4,1 mil. kusů nosnic. V domácích chovech tedy bylo chováno nosnic více. Snáška slepic chovaných v zemědělském sektoru byla však vyšší, celkem 1 245 744 tis. kusů vajec (Zemědělství 2015, 2016). Ve druhém regionu je situace o něco příznivější, zde chová hospodářská zvířata ke konzumaci celkem 19 respondentů z celkového počtu dotázaných. Celkem 15 respondentů zvolilo králíky, 6 kachny, 4 kuřata, 3 hovězí dobytek, 1 jehňata a 1 prasata. Spíše venkovský ráz a ve většině případů i větší pozemky a zahrady spíše umožňují chov hospodářských zvířat v regionech Klatovska, což zvyšuje šance na dosažení vyšší míry potravinové soběstačnosti, než je tomu u regionů Jesenice u Prahy.

Na chov hospodářský zvířat navazuje i otázka týkající se výroby a produkce vlastních výrobků živočišného původu. Na tuto otázku odpovědělo v regionech Klatovska kladně celkem 20 respondentů a nejčastější volenou odpovědí byla vejce (18 respondentů), med (6 respondentů), uzeniny (3 respondenti) a mléko (2 respondenti). Produkce domácích vajec je stále tradičním doplňkem života ve venkovských oblastech. Oproti tomu v regionech Jesenice u Prahy odpovědělo kladně celkem 8 respondentů. Nejčastější odpovědí byla vejce (6 respondentů) a 1 respondent zvolil med.

V roce 2015 bylo v České republice celkem 49 486 včelařů s průměrným počtem 12 včelstev na včelaře (Zemědělství 2015, 2016). Zajímavé je, že celkem 1 respondent zvolil možnost sýry a 1 respondent zvolil možnost jogurty. Tento konkrétní respondent dle výsledků zvolil jako jediný v této oblasti mezi hospodářskými zvířaty jehňata. Pravděpodobně se tedy zabývá chovem ovcí a zpracováním mléka. Z toho lze usuzovat, že i v ne zcela venkovském prostředí se lze zabývat zemědělskou činností. Jak již bylo řečeno výše, blízkost velkého města a vyšší hustota osídlení může nabízet více potencionálních zákazníků. Přes 70 % dotázaných v obou oblastech do svého jídelníčku zahrnuje potraviny domácí produkce někoho jiného, či například farmářské produkty z místních farem. Z toho tedy vyplývá, že je na venkově stále zvykem se o potraviny dělit, vyměňovat je, či obdarovávat vlastními produkty například rodinné příslušníky. Farmářské produkty jsou také s rostoucí osvětou týkající se kvality potravin stále populárnější. Často je však účast například na velice oblíbených farmářských trzích ukázkou společenského postavení, jelikož jsou potraviny nabízené na těchto trzích či ve specializovaných obchodech často výrazně dražší, než potraviny dostupné například v supermarketech. Tímto tvrzením však nezpochybňuji kvalitu těchto produktů.

Sekce otázek, která se týkala nakupování potravin, přinesla zajímavé výsledky. Na otázku jak daleko nejčastěji jezdíte nakupovat, odpovědělo nejvíce respondentů a to celkem 28 z celkového počtu dotázaných v regionech Jesenice u Prahy možností „Více než jednou týdně“. V regionech Klatovska byly stejně dominantní dvě odpovědi a to konkrétně „Více než jednou týdně“ a „Jednou týdně“, v obou případech po 24 respondentech. Celkem 33 respondentů v regionech Klatovska jezdí za nákupy více než 5 km daleko. Nejčastější nákupní destinací bude pravděpodobně okresní město Klatovy, vzdálené například od obce Biřkov 19 km. Z osobních rozhovorů jsem se však dozvěděla, že častou nákupní destinací jsou také Přeštice, které jsou vzdálené 12 km. V této oblasti je velice důležité vlastnit osobní automobil, či jiný dopravní prostředek, jelikož se nejedná o zanedbatelné vzdálenosti a intenzita hromadné dopravy není v této oblasti zcela dostačující. Oproti tomu v regionech Jesenice u Prahy nejvyšší počet dotázaných nakupuje „do 5 km daleko“ a to celkem ve 20 případech. Zde je nutno podotknout, že jsou obce v tomto regionu daleko blíže u sebe a vykazují také vyšší zajištění občanským vybavením. Což je patrné zejména na počtu zvolení odpovědi „V místě bydliště“, tuto odpověď vybral v regionech Klatovska pouze jediný respondent, zatímco v oblasti Jesenice u Prahy celkem 15 respondentů. Toto je pravděpodobně jeden z důvodů, proč se lidé stěhují z venkovských oblastí do měst.

Podíl maloobchodů na českém trhu se přibližuje modelu západních zemí. Tržní podíl supermarketů (např. Kaufland, Tesco apod.) v roce 2015 dosáhl hodnoty 68, 9 %. Zmíněné obchodní řetězce a několik dalších (Ahold, Makro, Penny Market, Globus, Lidl a Billa), jsou pro 97 % obyvatel České republiky hlavním místem pro nákupy potravin. Malé prodejny preferuje již pouze 10 % nakupujících a také zde utratí nejmenší finanční obnos na nákup (230 Kč). Preference velký prodejen u spotřebitelů závisí hlavně na potřebě velkého výběru z nabízeného sortimentu (Zelená zpráva, 2015). Tato skutečnost má s největší pravděpodobností za následek delší dojíždění obyvatel regionů Klatovska za nákupy. Jelikož v menších obcích nejsou buď obchody vůbec, nebo se zde nacházejí malé prodejny, kde jsou různé potraviny na objednání, například pečivo.

Nejčastěji nakupovaným artiklem v oblasti Klatovsko je pečivo. Jak mi bylo sděleno při osobním rozhovoru s jedním z respondentů „Čas na pečení vlastního pečiva mi nezbyvá“.

Výroba mlýnských výrobků má v České republice dlouhou tradici. Nejčastěji se pro tyto účely zpracovává pšenice. I když tržby z tohoto oboru nejsou zanedbatelné, přesto mají pracovníci v tomto potravinářském odvětví nejnižší průměrné měsíční mzdy. Toto odvětví je také značně závislé na celkové úrodě obilnin, což také ovlivňuje ceny finálních produktů (Panorama potravinářského průmyslu 2013, 2014). Výsledky provedeného dotazníkové

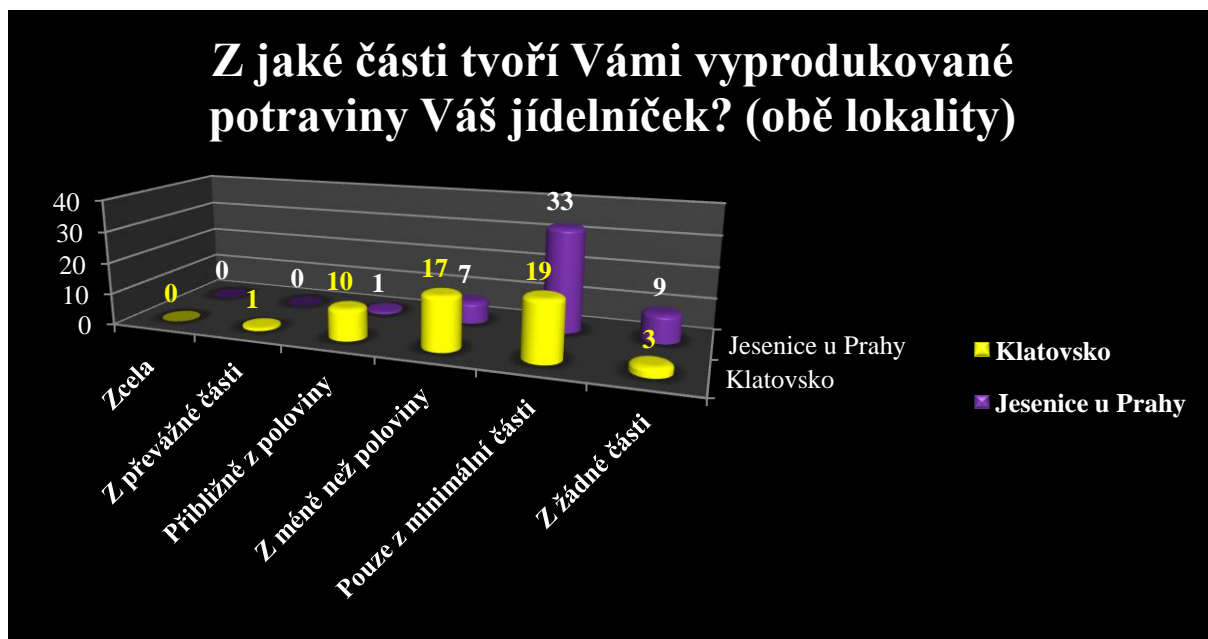
šetření však poukazují na fakt, že produkce domácího pečiva je minimálně považována za časově nákladnou, tudíž producenti pečivářských výrobků se nemusí tolik o spotřebitele obávat. Oproti tomu v oblasti Jesenice u Prahy jsou nejčastěji nakupovaným artiklem mléčné výrobky. Daleko více respondentů v oblasti Jesenice u Prahy, také častěji nakupuje zeleninu (37 respondentů), ovoce (35 respondentů) a maso (32 respondentů). Oproti tomu v regionech Klatovska respondenti volili tyto artikly v daleko menší míře, s výjimkou masa, které zvolilo také celkem 32 respondentů z celkového počtu.

Maso a masné výrobky jsou v České republice velice populární komoditou. V roce 2013 byly nejvyšší tržby za prodej vlastních výrobků právě ve skupině Zpracování a konzervování masa a výroba masných produktů. Podíl na tržbách byl celkem 22,7 %. Zatímco výkupní ceny hovězího masa se drží stále na poměrně vysoké úrovni, výkupní ceny vepřového masa ovlivňuje situace na trhu Evropské unie a dovoz vepřového masa. U drůbeže je situace podobná. Od roku 2011 však spotřeba masných výrobků stoupá a to i přes skutečnost, že byl v roce 2013 zaznamenán meziroční pokles spotřeby o 3,4 %. Co se týče produkce hovězího masa a mléka je Česká republika nad 100 % hranicí potravinové soběstačnosti. Produkce vepřového a drůbežího masa je pod 100 % hranicí potravinové soběstačnosti a nejhůře je na tom právě vepřové maso, které se pohybuje těsně nad hranicí 50 % potravinové soběstačnosti, i když se ho v České republice spotřebuje nejvíce (Panorama potravinářského průmyslu 2013, 2014). Zeleninu zvolilo celkem 16 respondentů a ovoce také celkem 16 respondentů. Vyšší podíl chovu hospodářských zvířat v regionu Klatovska zjevně nevede k pokrytí spotřeby masa. Pravděpodobně však vede pestřejší spektrum pěstovaných rostlin jednotlivými respondenty k nižšímu nákupu ovoce a zeleniny, než je tomu u respondentů v regionech Jesenice u Prahy. Původ a složení potravin zajímá celkem 47 respondentů v oblasti Klatovsko a 43 respondentů v oblasti Jesenice u Prahy. I když rozdíl 8 % v počtu odpovědí není zas až tak veliký, přesto je zajímavé, že vyšší počet kladných odpovědí byl zaznamenán v oblasti Klatovsko. V současné době je trendem zdravý životní styl, který vyznávají převážně mladí lidé, kterých je v oblasti Jesenice u Prahy prokazatelně vyšší počet. V každém případě je tak vysoký počet kladných odpovědí jevem pozitivním. Zvýšený zájem o kvalitu potravin by mohl vést k celkovému zlepšení kvality nabízených potravin a také ke snižování zdravotních problémů spojených s nevyhovujícím způsobem stravování.

Potravinou soběstačnost považuje za aktuální téma v České republice celkem 33 dotázaných v regionech Jesenice u Prahy, tedy celkem 66 % z celkového počtu dotázaných v této oblasti. V regionech Klatovska je to ještě o něco více respondentů, celkem 41

z celkového počtu dotázaných (82 %). Tento výsledek zcela odpovídá výsledkům ostatních otázek. Přístup k potravinám se v obou oblastech liší.

Pro účely potvrzení nebo vyvrácení stanovené vědecké hypotézy jsou nevhodnější odpovědi na otázku „Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček“, jelikož přímo odkazuje na potravinovou soběstačnost jednotlivých respondentů. Podle zastoupení vlastnoručně vyprodukovaných potravin v jídelníčku, lze hodnotit samotný podíl potravinové soběstačnosti.

Graf. 17. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček? (obě lokality). Zdroj: dotazníkové šetření.

Na tomto grafu vidíme porovnání obou lokalit. Z nabízených možností nezvolil žádný respondent ani v jedné z obou lokalit možnost „Zcela“. V lokalitě Klatovsko však 1 respondent zvolil odpověď „Z převážné části“, zatím v lokalitě druhé tuto možnost žádný respondent nezvolil. V lokalitě Klatovsko zvolilo 10 respondentů možnost „Přibližně z poloviny“, zatímco v lokalitě Jesenice u Prahy tuto možnost zvolil 1 respondent. V lokalitě Klatovsko zvolilo 17 respondentů možnost „Z méně než poloviny“, zatímco v Jesenici u Prahy zvolilo tuto možnost respondentů 7. V lokalitě Jesenice u Prahy zvolilo celkem 33 respondentů variantu „Pouze z minimální části, zatímco v lokalitě Klatovsko tuto možnost zvolilo respondentů 19. V lokalitě Jesenice u Prahy zvolilo 9 respondentů možnost „Z žádné části“, zatímco v lokalitě Klatovsko zvolili tuto možnost respondenti 3.

Odovědi na tuto otázku přispívají k potvrzení anebo vyvrácení stanovené vědecké hypotézy, která zní následovně: Míra potravinové soběstačnosti v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy se výrazně liší. Jak je patrné z grafického zobrazení výsledků dotazníkového šetření (Graf. 17), odlišnosti mezi sledovanými lokalitami skutečně existují. V lokalitě Klatovsko bylo zaznamenáno více odpovědí, pohybujících se nad hranicí poloviční potravinové soběstačnosti a to celkem v 11 případech, celkem tedy 22 % ze všech dotázaných v dané lokalitě. Zatímco v lokalitě Jesenice u Prahy byl nad poloviční hranicí potravinové soběstačnosti zaznamenán pouze 1 případ, celkem tedy 2 % ze všech dotázaných v dané lokalitě. Pod hranicí poloviční potravinové soběstačnosti se nachází v lokalitě Klatovsko celkem 17 případů, tedy 34 % ze všech dotázaných v dané lokalitě. V regionu Jesenice u Prahy se pod hranicí poloviční potravinové soběstačnosti nachází celkem 7 případů, tedy 14 % z celkového počtu dotázaných v dané lokalitě. Pod hranicí potravinové soběstačnosti se nacházejí ti respondenti, kteří jsou potravinově soběstační z méně než poloviny, přesto však je jejich potravinová soběstačnost vyšší, než u respondentů, kteří jsou potravinově soběstační pouze z minimální části. Pouze z minimální části je potravinově soběstačných v lokalitě Jesenice u Prahy celkem 33 případů, což je celých 66 % všech dotázaných v dané lokalitě. Oproti tomu v lokalitě druhé je pouze minimálně potravinově soběstačných celkem 19 případů, což je 38 % všech dotázaných v dané lokalitě. Nulovou potravinovou soběstačnost vykazuje v Jesenici u Prahy celkem 9 případů, což je 18 % ze všech dotázaných v dané lokalitě, zatímco v lokalitě Klatovsko vykazují nulovou potravinovou soběstačnost 3 případy, tedy 6 % z celkového počtu dotázaných v dané lokalitě.

Vědecká hypotéza byla potvrzena. Potravinová soběstačnost obou lokalit se významně liší.

7. Závěr

Práce se zabývala potravinovou soběstačností regionů Klatovska a Jesenice u Prahy. Výsledky provedeného dotazníkové šetření uvedené v této práci přináší srovnání zkoumaných oblastí. Z provedeného experimentu popsaného v této práci vyplynuly níže uvedené závěry.

Potravinová soběstačnost je stále aktuálním tématem i přes volný trh a dostupnost dostatečného (vlastně spíše nadbytečného) množství potravin v obchodech. Úplná potravinová soběstačnost není pro jednotlivce prakticky dosažitelná, jelikož je nutné mít pro tyto účely relativně velký prostor a také čas na péči, což není jednoduše dosažitelné. I lidé bydlící v zemědělské usedlosti produkující nadbytek potravin, který umožňuje prodej, část komodit nakupují. Tato skutečnost existovala vždy, jelikož nikdy není možné zajistit vše potřebné k životu vlastní produkcí. To však neznamená, že je potravinová soběstačnost přežitek, spíše naopak. Produkce vlastních potravin v sobě skrývá mimo jiné kontakt s přírodou, může se stát zálibou a v neposlední řadě lidi učí, jak náročné je potraviny získat. Jedním z přínosů vlastní produkce je následná šetrnost. Lidé, kteří produkují vlastní potraviny, si dokážou lépe představit, kolik úsilí, práce a nákladů představuje něco od základů vyprodukovat.

Postupující zábor kvalitní zemědělské půdy stavbami či omezování zemědělské produkce v hustěji obydlených oblastech však vede ke snížení možnosti zvýšit potravinovou soběstačnost a může se v budoucnosti projevit jako velký problém. Půda je neobnovitelným zdrojem a mělo by s ní být nakládáno co nejrozumněji, aby zůstala zachována i pro následující generace. Je samozřejmé, že z hlediska hygieny i ekologie není možné chovat hospodářská zvířata na terasách panelových domů. Na vesnici by však tato možnost neměla být při splnění všech zákonných podmínek nikomu odepřena. Pokud mají lidé problémy se zápachem či s přirozenými zvuky vyluzovanými hospodářskými zvířaty, měli by tedy raději zvolit bydlení ve městě.

Vzhledem k výsledkům zde prezentovaného dotazníkového šetření, vnímají obyvatelé zkoumaných lokalit potravinovou soběstačnost jako aktuální téma. Vysoký podíl dotázaných se snaží nějakým způsobem ke své potravinové soběstačnosti přispět a hodlá v této činnosti pokračovat i nadále. Míra potravinové soběstačnosti obou sledovaných lokalit se liší, stejně jako se od sebe odlišují obě zkoumané oblasti svým rázem, který se odráží v mentalitě jejich obyvatel.

Potravinová soběstačnost regionů Klatovska a Jesenice u Prahy se významně liší. Vědecká hypotéza byla potvrzena.

8. Seznam literatury

- Ahern, A., Caulfield, B., Rock, S. 2016. The economic boom, bust and transport inequity in suburban Dublin, Ireland. *Research in transportation economics*. 57. 32 - 43.
- Ambar, M., Anguiano, E., Buckwell, A., Coppola, A., Gocht, A., Kallstrom, H. N., Pointereau, P., Scacchiafichi, L. N., Strijker, D., Terres, J. M., Visek, L., Vranken, L., Wania, A., Zobena, A. 2015. Farmland abandonment in Europe: Identification of drivers and indicators, and development of a composite indicator of risk. *Land use policy*. 49. 20 - 34.
- Arouri, M., Ben Youssef, A., Nguyen, C. 2017. Does urbanization reduce rural poverty? Evidence from Vietnam. *Economic modelling*. 60. 253 - 270.
- Beatty, K. E., Hale, N. L., Klaiman, T., Meit, M. B. 2016. Local Health Departments as Clinical Safety Net in Rural Communities. *American journal of preventive medicine*. 51 (5). 706 - 713.
- Berges, R., Krikser, T., Opitz, I., Piorr, A. 2016. Urban Agriculture Oriented towards Self-Supply, Social and Commercial Purpose: A Typology. *Land*. 5 (3).
- Berti, G., Mulligan, C. 2016. Competitiveness of Small Farms and Innovative Food Supply Chains: The Role of Food Hubs in Creating Sustainable Regional and Local Food Systems. *Sustainability*. 8 (7).
- Bertoni, D., Cavicchioli, D. 2016. Farm succession, occupational choice and farm adaptation at the rural-urban interface: The case of Italian horticultural farms. *Land use policy*. 57. 739 - 748.
- Bingley, A., Gatrell, A., Milligan, C. 2004. 'Cultivating health': therapeutic landscapes and older people in northern England. *Social science and medicine*. 58 (9). 1781 - 1793.
- Bishop, B. J., Dzidic, P. L., Uren, H. V. 2015. Exploring social and cultural norms to promote ecologically sensitive residential garden design. *Landscape and urban planning*. 137. 76 - 84.
- Blažek, P., Kubálek, M. 2008. Kolektivizace venkova v Československu 1948 - 1960 a středoevropské souvislosti. Dokořán. Praha. 358 s. ISBN: 978-80-7363-226-7.

- Brinkmann, K., Buerkert, A., Faramalala, M. H., Noromiarilanto, F. 2016. Assessment of food self-sufficiency in smallholder farming systems of south-western Madagascar using survey and remote sensing data. *Agricultural systems*. 149. 139 - 149.
- Buňátová, M., Míčová, K., Michálek, V., Novák, P., Reibl, P., Strnadová, D., Štecherová, A., Vlček, M. 2007. Dějiny hmotné kultury a každodennosti českého venkova devatenáctého a první poloviny dvacátého století. Národní zemědělské muzeum Praha. Praha. 341 s. ISBN: 978 - 80 - 86874 - 06 - 7.
- Castillo-España, P., Luna-Cavazos, M., Monroy-Ortiz, C., Ortiz-Sánchez, A., Romero-Manzanares, A. 2015. Multipurpose functions of home gardens for family subsistence. *Botanical sciences*. 93 (4). 791 - 806
- Cierna, Z., Dobak, D., Rovny, P. 2015. The calculation of the minimum area of agricultural land required to self-sufficiency of average Slovak farm family. *Agrarian perspectives xxiv: global agribusiness and the rural economy*. 354 – 362.
- Coates, J. Build it back better: Deconstructing food security for improved measurement and action. 2013. *Global food security-agriculture policy economics and environment*. 2 (3). 188 - 194.
- CoDyre, M., Dias, G., Fraser, E., Hazen, S., Johnson, R., Krishna, K. C., Legwegoh, A., Martin, R., Ohberg, L., Sethuratnam, S., Smithers, J., Sneyd, L., Van Acker, R., Vansteenkiste, J., Wittman, H., Yada, R. 2016. Biotechnology or organic? Extensive or intensive? Global or local? A critical review of potential pathways to resolve the global food crisis. *Trends in food science & technology*. 48. 78 - 87.
- Dadvand, P., Gascon, M., Khreis, H., Nieuwenhuijsen, M. J., Triguero-Mas, M. 2017. Fifty Shades of Green Pathway to Healthy Urban Living. *Epidemiology*. 28 (1). 63 - 71.
- de Hooge, I. E., Oostindjer, M., Aschemann-Witzel, J., Normann, A., Loose, S. M., Almlí, V. L. 2017. Food quality and preference. This apple is too ugly for me! Consumer preferences for suboptimal food products in the supermarket and at home. *56 (A)*. 80 - 92.
- Di Iacovo, F., Garcia-Llorente, M., Moruzzo, R., Rossignoli, C. M. 2016. Social Farming in the Promotion of Social-Ecological Sustainability in Rural and Periurban Areas. *Sustainability*. 8 (12).

- Dixon J., Richards, C. 2016. On food security and alternative food networks: understanding and performing food security in the context of urban bias. *Agriculture and human values*. 33 (1). 191 - 202.
- Dvořáková-Janů, V. 1999. *Lidé a jídlo*. ISV nakladatelství. Praha. 182 s. ISBN: 80 - 85866 - 41 - 2.
- Gerster-Bentaya, M. 2013. Nutrition-sensitive urban agriculture. *Food security*. 5 (5). 723 - 737.
- Glück, A., Magel, H. 1992. *Venkov má budoucnost*. Nakladatelství Brázda. Praha. 224 s. ISBN: 80 - 209 - 0235 - X.
- Graeub, B. E., Chappell, M. J., Wittman, H., Ledermann, S., Kerr, R. B., Gemmill-Herren, B. 2016. *World development*. 87. 1 - 15.
- Halldorsdottir, P. O., Nicholas, K. A. 2016. Local food in iceland: identifying behavioral barriers to increased production and consumption. *Environmental research letters*. 11 (11).
- Hill, D. P., Wald, N. 2016. "Rescaling" alternative food systems: from food security to food sovereignty. *Agriculture and human values*. 33 (1). 203 - 213
- Cheney, T. 2016. Historical materialism and alternative food: alienation, division of labour, and the production of consumption. *Socialist Studies/Études Socialistes*. 11 (1). 105 - 126.
- Jeníček, V. 1984. *Zemědělství a soběstačnost ve výrobě potravin*. Státní nakladatelství. Praha. 240 s. ISBN: 07 - 011 - 84.
- Kaivola, T. Laaksoharju, T. Rappe, E. 2012. Garden affordances for social learning, play, and for building nature-child relationship. *Urban forestry & urban greening*. 11 (2). 195 - 203.
- Kaplan, K. 2012. *Proměny české společnosti 1948 - 1960, část druhá, venkov*. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. Praha. 467 s. ISBN: 978 - 85- 8275 -155 - 3.
- Křenovská, I., Pákozdiiová, M., Šťastná, M., Vaishar, A., Vavrouchová, H., Žitňáková, J. 2013. *Změny krajiny na okraji velkých měst. Je suburbanizovaný venkov ještě venkovem?*. Mendelova univerzita v Brně. Brno. 100 s. ISBN: 978 - 80 - 7375 - 768-7.
- Kuhmonen, T., Kuhmonen, I., Luoto, L. 2016. How do rural areas profile in the futures dreams by the Finnish youth?. *Journal of rural studies*. 44. 89 - 100.

- La Vía Campesina. 2015. Peasant agroecology for food sovereignty and mother earth Experiences of La via Campesina. La Via Campesina International: Peasant Movement 7.
- Lupia, F., Pulighe, G. 2016. Mapping spatial patterns of urban agriculture in Rome (Italy) using Google Earth and web-mapping services. *Land use policy*. 59. 49 - 58.
- Lutz, J., Schachinger, J. 2013. Do Local Food Networks Foster Socio-Ecological Transitions towards Food Sovereignty? Learning from Real Place Experiences. *Sustainability*. 5 (11). 4778 - 4796.
- Ministerstvo zemědělství. 2016. Zemědělství 2015. Ministerstvo zemědělství. Praha. 154 s. ISBN: 78 - 80 - 7434 - 292 - 9.
- Newman, L., Powell, L. J., Wittman, H. 2015. Landscapes of food production in agriburbia: Farmland protection and local food movements in British Columbia. *Journal of rural studies*. 39. 99 - 110.
- Rusanov, A. V. 2015. Russian Specifics of Dacha Suburbanization Process: Case Study of the Moscow Region. *Economic and social changes-facts trends forecast*. 42 (6). 232 - 245.
- Spilková, J., Vágner, J. 2016. The loss of land devoted to allotment gardening: The context of the contrasting pressures of urban planning, public and private interests in Prague, Czechia. *Land use policy*. 52. 232 - 239.
- Steckley, M. 2016. Eating up the social ladder: the problem of dietary aspirations for food sovereignty. *Agriculture and human values*. 33 (3). 549 - 562.
- Tablada, A., Zhao, X. 2016. Sunlight availability and potential food and energy self-sufficiency in tropical generic residential districts. *Solar energy*. 139. 757-769.
- von Hodenberg, C. 2016. Square-eyed Farmers and Gloomy Ethnographers: The Advent of Television in the West German Village. *Journal of contemporary history*. 51 (4). 839 - 865.

9. Seznam internetových zdrojů

- Český statistický úřad. Statistické údaje, [online]. Dostupné z <<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>>.
- Český úřad zeměměřičský a katastrální. Údaje z katastru nemovitostí, [online]. Dostupné z <http://www.ikatastr.cz/#ilon=14.519071&zoom=10&lat=49.96982&lon=14.51861&layers_3=0B0000FFFTFT>.
- Ministerstvo zemědělství. Zelená zpráva 2015, [online]. 2016. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/481729/ZZ15_V4.pdf>.
- Panorama potravinářského průmyslu 2013. 2014. Pod gescí Ministerstva zemědělství vypracoval Ústav zemědělské ekonomiky a informací, [online]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/352133/Panorama_potravinarskeho_prumyslu_2013.pdf>.
- Územní plán Biřkov, [online]. 2014. Dostupné z <<http://www.klatovy.cz/mukt/user/odborvur/birkov/up-birkov.pdf>>.
- Územní plán Dolní Břežany, [online]. 2016. Dostupné z <http://dolnibrezany.cz/assets/File.ashx?id_org=2879&id_dokumenty=11172>.
- Územní plán Chudenice, [online]. 2014. Dostupné z <<http://www.chudenice.info/mukt/user/odborvur/chudenice/up-chudenice.pdf>>.
- Územní plán Jesenice u Prahy, [online]. 2006. Dostupné z <<http://mujesenice.cz/formular/1456738298.pdf>>.
- Územní plán města Švihov, [online]. 2014. Dostupné z <<http://www.klatovy.cz/mukt/user/odborvur/svihov/up-svihov.pdf>> .
- Územní plán Psáry, [online]. 2012. Dostupné z <<http://psary.cz/uzemni-plan.html>>.
- Územní plán Vestec, [online]. 2006. Dostupné z <<http://vestec.cz/uzemni-plan/>>.

10. Samostatné přílohy

Příloha č. 1. Dotazník

Příloha č.2 Souhrnná tabulka výsledků dotazníkového šetření - Klatovsko

Příloha č.3 Souhrnná tabula výsledků dotazníkového šetření - Jesenice u Prahy

Příloha č. 1

Dotazník pro účely diplomové práce

Vážená paní, vážený pane,

Jasem studentkou magisterského oboru Rozvoj venkovského prostoru na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů na České zemědělské univerzitě v Praze. Obracím se na Vás s prosbou o pomoc při získání dat pro mou diplomovou práci na téma Potravinová soběstačnost v regionech Klatovska a Jesenice u Prahy. Vyplněním toho dotazníku mi pomůžete získat důležité informace pro dokončení závěrečné práce. Dotazník je anonymní a slouží pouze pro účely zpracování diplomové práce. Dotazník obsahuje 22 otázek a jeho vyplnění Vám zabere pouze několik minut. Vámi zvolené odpovědi prosím označte zaškrtnutím kolečka.

Velice Vám děkuji za Váš čas a spolupráci

Bc. Barbora Turková

1. Pohlaví:

- žena
- muž

2. Věková kategorie: (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou kategorii)

- 18- 25 let
- 26 - 35 let
- 36 - 45 let
- 46 - 60 let
- 60 a více let

3. Oblast: (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď')

- Jesenice u Prahy a okolí
- Klatovsko

4. V této oblasti: (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď')

- Bydlím trvale
- Jedná se o druhé bydlení
- Jezdím sem na dovolenou (za příbuznými apod.)

5. V místě svého trvalého bydliště bydlíte v: (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď')

- Bydlím v bytě
- Bydlím v rodinném domě
- Bydlím v zemědělské usedlosti
- Jiný způsob bydlení

6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, pozemek, atd.): (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď')

- Převážně k rekreaci
- Převážně k produkci potravin
- Pro oba účely stejně
- Využívám zahradu (terasu, pozemek) pouze k rekreaci
- Pouze k produkci potravin

7. Z jakého důvodu nevyžíváte/či zcela nežíváte svou zahradu (pozemek, balkon, terasu) k produkci potravin? (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď')

- Nedostatek času na péči
- Nedostatek sil na péči
- Zahrada (případně terasa, balkon) je pouze dekorativní, ne účelová
- Zahrada (případně terasa, balkon) slouží převážně k trávení volného času

- Zahradu (případně terasu, balkon) využívám zcela pro produkci potravin

8. Plánujete svou zahradu (balkon, terasu, pozemek) v budoucnu využívat k produkci potravin? (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď)

- Ano, více než v současné době
- Ano, stejně jako v současné době
- Ano, méně než v současné době
- Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat

9. Z jakého důvodu jste zvolil(a) předcházející odpověď? (možno zvolit více odpovědí, pokud jste na předešlou otázku odpověděl(a) „Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat“, prosím pokračujte na otázku číslo 10.)

- Známost původu potravin
- Kontakt s přírodou
- Alespoň částečná potravinová soběstačnost
- Záliba v pěstování
- Rodinná tradice

10. Pěstujete nějaké rostliny, či jejich plody ke konzumaci?

- Ano
- Ne

11. Pokud ano, tak jaké? (možno zvolit více odpovědí, pokud jste na předešlou otázku odpověděl(a) ne, prosím pokračujte na otázku číslo 13.)

- Jádroviny (např. jablka, hrušky, kdoule)
- Peckoviny (např. třešně, meruňky, švestky, mirabelky)
- Bobuloviny a ostatní drobné ovoce (např. rybíz, jahody, maliny, angrešt, brusinky)
- Skořápkoviny (např. ořešák, líska)
- Léčivé a aromatické rostliny (např. bazalka, šalvěj, kopr)
- Kořenová zelenina (např. mrkev, celer)

- Cibulová zelenina (např. cibule)
- Listová zelenina (např. špenát, salát)
- Plodová zelenina (např. rajčata, papriky, okurky, dýně)
- Košťálová zelenina (např. květák, brokolice)
- Okopaniny (např. brambory)
- Obiloviny (např. pšenice, ječmen, žito)
- Luštěniny (např. fazol, čočka)
- Olejniny (např. slunečnice, řepka)

12. Jak nejčastěji nakládáte s výtěžkem? (možno zvolit více odpovědí)

- Zavařování
- Přímá konzumace (vaření, pečení apod.)
- Jiný způsob dlouhodobého skladování (zamražení apod.)
- Prodej
- Sousedská výměna

13. Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci? (možno zvolit více odpovědí)

- Kuřata
- Kachny
- Husy
- Králíky
- Prasata
- Jehňata
- Hovězí dobytek
- Jiné(prosím, napíšte svoji odpověď slovně)

14. Máte některé živočišné výrobky vlastní výroby/produkce? (možno zvolit více odpovědí)

- Vejce
- Máslo
- Jogurty
- Sýry
- Uzeniny
- Med
- Mléko
- Jiné.....(prosím napište Vaši odpověď slovně)

15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček? (Zvolte prosím jednu, nejvíce vhodnou odpověď)

- Z převážné části
- Přibližně z poloviny
- Z méně než poloviny
- Pouze z minimální části
- Z žádné části

16. Na jak dlouho Vámi vyprodukované potraviny vystačí? (Možno zvolit i více odpovědí), pokud jste zvolil(a) u předešlé otázky odpověď „Z žádné části“, pokračujte prosím otázkou číslo 17.)

- Krátkodobě (např. na několik jídel)
- Přes sezónu (např. čerstvá zelenina)
- Jako doplněk jídelníčku po celý rok (např. marmelády, kompoty, nakládaná zelenina)

17. Patří do Vašeho jídelníčku produkty z domácí produkce někoho jiného (příbuzných, přátel), či např. farmářské produkty z místních farem?

- Ano
- Ne

18. Jak často jezdíte obvykle nakupovat? (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď)

- Více než jednou týdně
- Jednou týdně
- Jednou za dva týdny
- Jednou za měsíc

19. Jak daleko jezdíte obvykle nakupovat? (Zvolte prosím jednu nejvíce vhodnou odpověď)

- V místě bydliště
- Do 5 km
- Více než 5 km daleko

20. Co nakupujete z potravin v největší míře? (Možno zvolit více odpovědí)

- Základní potraviny (sůl, mléko, mouka, atd.)
- Pečivo
- Maso
- Zeleninu
- Ovoce
- Sladkosti
- Slané pochutiny
- Mléčné výrobky
- Uzeniny

21. Zajímáte se o původ a složení potravin?

Ano

Ne

22. Myslíte si, že je potravinová soběstačnost (rovnováha mezi přírodními zdroji pro produkci potravin daného území a celkovou spotřebou potravin na daném území) v dnešní době aktuálním tématem i v České republice?

Ano

Ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a poskytnuté informace.

Příloha č. 2

Souhrnná tabulka výsledků šetření I.

Tabulka souhrnných výsledků dotazníkového šetření - Klatovsko			
4. V této oblasti:			
Odpovědi	Bydlím trvale	Jedná se o druhé bydlení	Jezdím sem na dovolenou (za příbuznými apod.)
Počty odpovědí	44	4	2
5. V místě svého trvalého bydliště bydlíte v:			
Odpovědi	Bydlím v bytě	Bydlím v rodinném domě	Bydlím v zemědělské usedlosti
Počty odpovědí	6	34	3
Odpovědi	Jiný způsob bydlení		
Počty odpovědí	1		
6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, apod.)			
Odpovědi	Převážně k rekreaci	Převážně k produkci potravin	Pro oba účely stejně
Počty odpovědí	9	6	33
Odpovědi	Pouze k rekreaci	Pouze pro produkci potravin	
Počty odpovědí	0	2	
7. Z jakého důvodu nevyžíváte/či zcela nevyžíváte svou zahradu apod. k produkci potravin?			
Odpovědi	Nedostatek času na péči	Nedostatek sil na péči	Zahrada apod. je pouze dekorativní, ne účelová
Počty odpovědí	20	5	2
Odpovědi	Zahrada apod. slouží převážně k trávení volného času	Zahradu apod. využívám zcela pro produkci potravin	
Počty odpovědí	10	13	
8. Plánujete svou zahradu apod. v budoucnu využívat k produkci potravin?			
Odpovědi	Ano, více než v současné době	Ano, stejně jako v současné době	Ano méně než v současné době
Počty odpovědí	9	29	6
Odpovědi	Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat		
Počty odpovědí	6		
9. Z jakého důvodu jste zvolil (a) předcházející odpověď? (možno zvolit více odpovědí)			

Odpovědi	Známost původu potravin	Kontakt s přírodou	Alespoň částečná potravinová soběstačnost
Počty odpovědí	27	13	22
Odpovědi	Záliba v pěstování	Rodinná tradice	Záporně
Počty odpovědí	23	9	6
10. Pěstujete nějaké rostliny, či jejich plody ke konzumaci?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	47	3	
11. Pokud ano, o jaké rostliny se jedná? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Jádroviny	Peckoviny	Bobuloviny
Počty odpovědí	34	36	39
Odpovědi	Skofápkoviny	Léčivé a aromatické rostliny	Kořenová zelenina
Počty odpovědí	26	38	33
odpovědi	Cibulová zelenina	Listová zelenina	Plodová zelenina
Počty odpovědí	33	28	41
Odpovědi	Košťálová zelenina	Okopaniny	Obiloviny
Počty odpovědí	14	22	4
Odpovědi	Luštěniny	Olejniny	Negativně
Počty odpovědí	16	1	3
12. Jak nejčastěji nakládáte s výpěstkem? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Zavařování	Přímá konzumace	Jiný způsob dlouhodobého skladování
Počty odpovědí	26	46	24
Odpovědi	Prodej	Sousedská výměna	Negativně
Počty odpovědí	1	4	3
13. Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Kuřata	Kachny	Husy
Počty odpovědí	4	6	0
Odpovědi	Králíky	Prasata	Jehňata
Počty odpovědí	15	1	1
Odpovědi	Hovězí dobytek	Jiné (slovně)	Negativně
Počty odpovědí	3	0	31
14. Máte některé živočišné výrobky vlastní výroby/produkce? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Vejce	Máslo	Jogurty
Počty odpovědí	18	0	0
Odpovědi	Sýry	Uzeniny	Med
Počty odpovědí	0	3	6
Odpovědi	Mléko	Jiné (slovně)	Negativně

Počty odpovědí	3	0	31
15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?			
Odpovědi	Z převážné části	Přibližně z poloviny	Z méně než poloviny
Počty odpovědí	1	10	17
Odpovědi	Pouze z minimální části	Z žádné části	
Počty odpovědí	19	3	
16. Na jak dlouho Vámi vyprodukované potraviny vystačí? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Krátkodobě (např. několik jídel)	Přes sezónu (např. čerstvá zelenina)	Jako doplněk jídelníčku po celý rok (např. marmelády)
Počty odpovědí	10	37	32
Odpovědi	Negativně		
Počty odpovědí	3		
17. Patří do Vašeho jídelníčku produkty z domácí produkce někoho jiného, či např. farmářské produkty z místních farem?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	37	13	
18. Jak často jezdíte obvykle nakupovat?			
Odpovědi	Více než jednou týdně	Jednou týdně	Jednou za dva týdny
Počty odpovědí	24	24	2
Odpovědi	Jednou za měsíc		
Počty odpovědí	0		
19. Jak daleko jezdíte obvykle nakupovat?			
Odpovědi	V místě bydliště	Do 5 km	Více než 5 km daleko
Počty odpovědí	11	6	33
20. Co nakupujete z potravin v největší míře? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Základní potraviny	Pečivo	Maso
Počty odpovědí	39	43	32
Odpovědi	Zeleninu	Ovoce	Sladkosti
Počty odpovědí	16	16	6
Odpovědi	Slané pochutiny	Mléčné výrobky	Uzeniny
Počty odpovědí	3	40	26
21. Zajímáte se o původ a složení potravin?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	47	3	
22. Myslíte si, že je potravinová soběstačnost (rovnováha mezi přírodními zdroji pro produkci potravin daného území a celkovou spotřebou potravin na daném území) v dnešní době aktuálním tématem i v České republice?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	41	9	

Příloha č. 3

Souhrnná tabulka výsledků šetření II.

Tabulka souhrnných výsledků dotazníkového šetření - Jesenice u Prahy			
4. V této oblasti:			
Odpovědi	Bydlím trvale	Jedná se o druhé bydlení	Jezdím sem na dovolenou (za příbuznými apod.)
Počty odpovědí	42	7	1
5. V místě svého trvalého bydliště bydlíte v:			
Odpovědi	Bydlím v bytě	Bydlím v rodinném domě	Bydlím v zemědělské usedlosti
Počty odpovědí	16	34	0
Odpovědi	Jiný způsob bydlení		
Počty odpovědí	0		
6. K jakému účelu využíváte svou zahradu (terasu, apod.)			
Odpovědi	Převážně k rekreaci	Převážně k produkci potravin	Pro oba účely stejně
Počty odpovědí	22	1	19
Odpovědi	Pouze k rekreaci	Pouze pro produkci potravin	
Počty odpovědí	8	0	
7. Z jakého důvodu nevyžíváte/či zcela nevyžíváte svou zahradu apod. k produkci potravin?			
Odpovědi	Nedostatek času na péči	Nedostatek sil na péči	Zahrada apod. je pouze dekorativní, ne účelová
Počty odpovědí	14	3	10
Odpovědi	Zahrada apod. slouží převážně k trávení volného času	Zahradu apod. využívám zcela pro produkci potravin	
Počty odpovědí	20	3	
8. Plánujete svou zahradu apod. v budoucnu využívat k produkci potravin?			
Odpovědi	Ano, více než v současné době	Ano, stejně jako v současné době	Ano méně než v současné době
Počty odpovědí	9	16	1
Odpovědi	Neplánuji svůj pozemek pro tyto účely využívat		
Počty odpovědí	24		
9. Z jakého důvodu jste zvolil (a) předcházející odpověď? (možno zvolit více odpovědí)			

Odpovědi	Známost původu potravin	Kontakt s přírodou	Alespoň částečná potravinová soběstačnost
Počty odpovědí	10	11	13
Odpovědi	Záliba v pěstování	Rodinná tradice	Záporně
Počty odpovědí	14	2	24
10. Pěstujete nějaké rostliny, či jejich plody ke konzumaci?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	44	6	
11. Pokud ano, o jaké rostliny se jedná? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Jádroviny	Peckoviny	Bobuloviny
Počty odpovědí	7	9	21
Odpovědi	Skořápkoviny	Léčivé a aromatické rostliny	Kořenová zelenina
Počty odpovědí	7	38	12
odpovědi	Cibulová zelenina	Listová zelenina	Plodová zelenina
Počty odpovědí	9	9	31
Odpovědi	Košťálová zelenina	Okopaniny	Obiloviny
Počty odpovědí	3	5	0
Odpovědi	Luštěniny	Olejniny	Negativně
Počty odpovědí	8	0	6
12. Jak nejčastěji nakládáte s výpěstkem? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Zavařování	Přímá konzumace	Jiný způsob dlouhodobého skladování
Počty odpovědí	11	43	8
Odpovědi	Prodej	Sousedská výměna	Negativně
Počty odpovědí	0	2	6
13. Chováte nějaká hospodářská zvířata ke konzumaci? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Kuřata	Kachny	Husy
Počty odpovědí	0	1	0
Odpovědi	Králíky	Prasata	Jehňata
Počty odpovědí	1	0	1
Odpovědi	Hovězí dobytek	Jiné (slovně)	Negativně
Počty odpovědí	0	Slepice 4	45
14. Máte některé živočišné výrobky vlastní výroby/produkce? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Veje	Máslo	Jogurty
Počty odpovědí	6	0	1
Odpovědi	Sýry	Uzeniny	Med
Počty odpovědí	1	0	1
Odpovědi	Mléko	Jiné (slovně)	Negativně

Počty odpovědí	0	0	42
15. Z jaké části tvoří Vámi vyprodukované potraviny Váš jídelníček?			
Odpovědi	Z převážné části	Přibližně z poloviny	Z méně než poloviny
Počty odpovědí	0	1	7
Odpovědi	Pouze z minimální části	Z žádné části	
Počty odpovědí	33	9	
16. Na jak dlouho Vámi vyprodukované potraviny vystačí? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Krátkodobě (např. několik jídel)	Přes sezónu (např. čerstvá zelenina)	Jako doplněk jídelníčku po celý rok (např. marmelády)
Počty odpovědí	22	19	8
Odpovědi	Negativně		
Počty odpovědí	9		
17. Patří do Vašeho jídelníčku produkty z domácí produkce někoho jiného, či např. farmářské produkty z místních farem?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	41	9	
18. Jak často jezdíte obvykle nakupovat?			
Odpovědi	Více než jednou týdně	Jednou týdně	Jednou za dva týdny
Počty odpovědí	28	20	1
Odpovědi	Jednou za měsíc		
Počty odpovědí	0		
19. Jak daleko jezdíte obvykle nakupovat?			
Odpovědi	V místě bydliště	Do 5 km	Více než 5 km daleko
Počty odpovědí	15	20	15
20. Co nakupujete z potravin v největší míře? (možno zvolit více odpovědí)			
Odpovědi	Základní potraviny	Pečivo	Maso
Počty odpovědí	29	37	32
Odpovědi	Zeleninu	Ovoce	Sladkosti
Počty odpovědí	37	35	5
Odpovědi	Slané pochutiny	Mléčné výrobky	Uzeniny
Počty odpovědí	3	39	18
21. Zajímáte se o původ a složení potravin?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	43	7	
22. Myslíte si, že je potravinová soběstačnost (rovnováha mezi přírodními zdroji pro produkci potravin daného území a celkovou spotřebou potravin na daném území) v dnešní době aktuálním tématem i v České republice?			
Odpovědi	Ano	Ne	
Počty odpovědí	33	17	